

ABD ÜSLERİNDE RADYASYON TEHLİKESİ

ABD üslerinde uzun süre çalışan işçilerde, başta kanser olmak üzere, çeşitli hastalıklara rastlandı. Nükleer silahlardaki radyoaktif maddelerden yayılan X ve Gamma ışınları, insan sağlığını tehdit ediyor. ABD makamları ise, Türkiye'deki üslerde, uzmanlık kuruluşlarının konu ile ilgili araştırma yapmalarına izin vermiyor. (Sayfa: 6)

SIYASİ HABER VE YORUM GAZETESİ

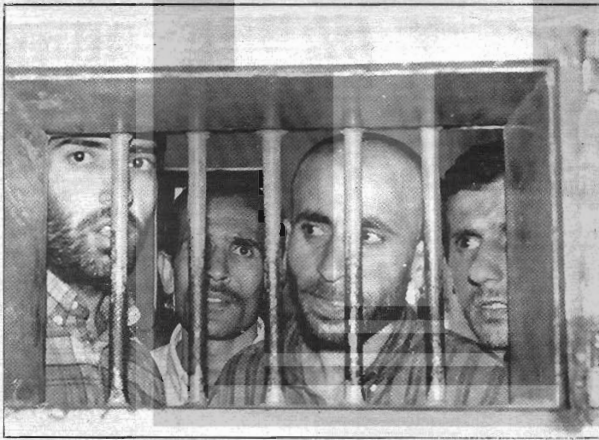
15

23 TEMMUZ-5 AĞUSTOS 1989 1500 LİRA

adımlar

12 EYLÜL'ÜN EN BÜYÜK DAVASINDA KARAR

'REDDEDİYORUZ'

Devrimci-Yol davası sanıklarının yakınları içeri alınmışlardı ki, kulakları patlayacak siddetle bir alkış duyuldu. Ardından da gür, dolu dolu bir ses: "Bugün karar verilecek. Biz bu kararları daha şimdiden reddediyoruz. Çünkü bu kararlar karakollarda, işkence tezgahlarında alınmış ifadeler üzerine kurulmuştur. Çünkü bu kararlar, yasal ve anayasal dayanaklardan

yoksundur. Çünkü bu kararlar, hukuksal bir temele oturmamıştır. Ve çünkü bu kararlar, bir faşist cuntanın mahkemesinin vereceği kararlardır. 12 Eylül cuntasının bu kararlarını silirmek, onların geçersizliğini ilan ettirmek üzere bütün yasal yolları kullanacağız. Ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne kadar gideceğiz..." (Sayfa: 3)

► ŞEVKET YILMAZ: DEMOKRASİ VARSA, BİZ DE VARIZ

Türk-İş'in 37. kuruluş yıldönümünde, Genel Başkan Şevket Yılmaz geçmişinden bugüne Türk-İş'te ve işçi hareketinin güncel sorunlarını değerlendirdi. (Sayfa: 4)

► "MÜLTEÇİLERE YARDIM İNSANİ BİR SORUNDUR"

Mehmet Ali Aslan, Iraklı kurtlerin kamplarda nasıl yaşadıklarını, neden bu insanlara hâlâ 'mülteci statüsü' tanınmadığını, Daniela Mitterand'ın bölgeye yaptığı gezi sonrasında gelişmeleri anlatı. (Sayfa: 12)

► BALDIRI ÇIPLAKLAR, DEVİRİMİ BÖYLE KUTLAR

Johnny Clegg son şarkısı Mandela için söylerken Bastille meydanında 200 bin "baldiri çıplak" yünrukları sıktı, çakmakların titrek ışığında gür sesle haykırıyordu: "Yaşasın bizim bayramımız, lanetlilerin bayramı!" (Sayfa: 15)

Memur maaşları açıklandı

YA ENFLASYON?..

Maaşların öndendiği gün büyük bir şok yaşandı. Maaşların öndendiği vazenin önünde sinirden ağlayanlar, vazedarlar kavgaya edeler, bardorussunu kapıttığı gibi gazetelere, haber ajanslarına gidenler..

■ Gül Tokeli

Bu ülkede mesayen insanlar birçok günden yakınımlar. Oğneğin insan haklarına iyiliğe masadan yakımlar. Ya da her gelen bakıma yaptığı değışiklikler sonucu içinde kızılmaz hale gelen eğitim sisteminden. Ya da korkutucu bir hal alan gelir dağılımından. Yakınmaki işin sayısız neden belkibi. Ama dürtük önünde gelen, bu nedenler içinde "tehditli bir yaşam" bulundurmaz. Her düştüğün yavaş; dikkatli buranın bir yavaş belki on, belki yirmi belki de daha fazla yılı planlamış. Nüfus, eğitim, işsizlik, ücret, özetle, nasıl artacak gelir nasıl bölünecek, eğitim düzeyi nerede gelecek. Eh, bu aşığı on yukarıda derselecek. Ne rızıkta bir yaşam. Oysa bu ülkede, Türkiye'de yaşam ölmek mi? Her yeni gün yaşamın tümünde değıştirilebilecek sürprizlerle dolu. Örneğin eğitim fakültelerimizin birinde öğretilme bağıyorlarsun. Amacın öğretmek olan. Öğretiminin içindeki yılda minik bir sürpriz. Bolumünüz öğretmenlerin öğretmek olma hakları ellerinden alınıyor. Siz alacağınız diploma ile başpaya koyulursunuz. Ya da bankadan biniz kredi alarak küçük bir işyeri aç yourself. Kazancınız belli, yapacağınız ödemeler belli. Soma bir gün kredi faizleri 20 puan birinden artıyor. İşte maccarın tade.

Memur maaşları açıklandı, totolar yetti

Memur maaşlarına yapılan zam değışikliği günlerde Başbakan tarafından açıklandı. Bu açıklamayla birlikte de, "katsayı 200'übir", "katsayı 150'yi geçmez", "katsayı" demeli değil, maaşlar yavaş yavaş yavaş artırmak yoluyla yükseltilecek" yolunda yavaş değışiklikler havada kaldı. Çünkü her ne yavaş, memur maaşlarını belirlemesindeki sistem tamamen değıştirildi.

Başbakan Özal, İstanbul'da yaptığı basın toplantısı, memur maaş katsayısını 205, yan ödemeye katsayısını 80 ve taban maaş katsayısını 220 olarak belirlendiğini ve buna göre en düşük memur maaşının 100 lirası aşacağını bildirdi. Bu açıklama nedeniyle de maaşların öndendiği gün büyük bir şok yaşandı. Maaşların öndendiği vazenin önünde sinirden ağlayanlar, vazedarlar kavgaya edeler, bardorussunu kapıttığı gibi gazetelere, haber ajanslarına gidenler.. Çünkü verilen maaşlar Başbakan'ın açıkladığı çok geridedir. Herkes "en düşük maaş ya kadar ödölüne göre, benim maaşım da ya kadar ödölüne" yolunda haklağı bir hesap yapmış. Öyleyse haklağı da nerdedir. Ya haklağı yata, ne yaplağı beşarlar, ne de ödölüne maaşları. Yalnızca Sayın Başbakan açıklamasında küçük bir kurnazlık

yaparak, açıkladığı en düşük maaşın evli, eşi çalışmayan, iki çocuklu memurların en düşük maaş ödölüne göre sölendiydi. Bütün kavgaya da bundan çıkmıştı.

Maaş arttırılan beklemlerin üzerindeydi

Memur maaşlarına yapılan artış da çok yüksek düzeyde beklenmiyordu. Genel olarak beklemlerin üzerindeydi. Her arttırılan Başbakanın memur maaşları nedeniyle mi, bir Cumhuriyetçiliği seçimi nedeniyle mi, yoksa bir erken seçimi nedeniyle mi yapıldığı ya da varsa başka gerekçeleri önümüzdeki günlerde açıklığa kavuşur. Şimdi gündemde küçük konu enflasyon.

Başbakan Özal maaş arttırılmaları açıklarken, "Maaşlarımız arttırılmıyor ama, bunları harcamayız, tasarruf yaparız" şeklinde çok anlamlı bir konuşma yaptı. Ardından Maaş ve Ödemeler Bakanı Ekrem Pak-

demirli Ankara'da bir basın toplantısında düzenleyerek arttırılan maaşların makulden finans edildiğini ve ek bir enflasyona neden olmayacağını açıkladı. Açıklamasında fiyat artışları arasında pilikolajı faktörlerin, beklemlerinin etkisine de dikkat çekti.

Ve Temmuz'da fiyat artış rakamının ilkin beklemlerinde yüzde 10 oranında yükseldi. Enflasyon rakamının Temmuz ayında enflasyonun ödenmesinin de etkisiyle iki gün içinde 1.4 milyar lirası artarak 1 trilyona aşmış bu beklemleri destekliyor. Örneğin piyasaya çıkan bu paranın kısıtında geri çekilmesi de çok beklenmiyor. Önümüzdeki günlerde memur maaşlarında artışla ilgili farklar ödölüne, buğday için peşin ödeme yapılacak ve hemen ardından aybaşı gelecek. Bu gelişmelerin ardından enflasyonun ciddi bir tansiyona sürüleceği görüşleri beklemlerinde olan ekonomik çevrelerde iyi sonu enflasyon rakamının da baseli bir

rakam olabileceği yolundaki tahminler gitmeye yaygınlaşmış.

Arttırılan enflasyonu artırır

Ne Başbakan'ın "tasarruf yapım" ne de Maliye ve Ödemeler Bakanının "arttırılan enflasyonu etkileyecek" yolundaki sözleri anlamlı değildi. Yılında tüketimlerin en geri düzeyde indiriltilmesi büyük bir kesime para veriliyordu, bu harcancaktı. Açık sırırdan olan bu insanlara, tüketimden tasarruf edile, böylece anlamak mümkün değildi. Böylece bir tüketim artışı işi, fiyatları arttırır. Bunun istisnası, tüketim artışıyla birlikte üretimi de arttırmaktır. Türkiye'de bu olamadığına göre de fiyatlar arttırmaktır.

Enflasyondan en kötü etkilenen kesim de emeğle geçimci. Bu durumda yapılacak şey, hem maaşlar arttırı içtirmek hem de enflasyonun önlenmesini istemektir. Eğer enflasyon önlenemiyorsa, emeğle

geçen insanların ücretlerinin bu oranın üzerinde arttırılması gerekir. Enflasyona önlemek emeğle insanların değil, hükümetlerin sorunu olmalıdır. Bu hükümet, enflasyonun düştüğünü işi tüketimin kısıtlaması sonucu kapandığını artık anlamalıdır.

TİSK'ten ders almak

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) Başbakanı Halit Narin sunları değıştirimi yapıp işleri bir toplantıda sölendiydi:

"Bize hükümetin verdikleri yetki yeter. Biz işadamları. Hükümet ne kadar çok verirse versin, daha fazla istiyoruz."

Bekli de emeğle geçimci insanların TİSK'ten ders alınarak Sayın Narin büyük bir açıklama yapıyorlarsa, emeğle geçimci insanların bir yaşamı istemek daha kararl olmak gerekmez mi?..

Çalışanlar üzerinde yıkım

80'Lİ YILLARDA KRİZ

■ Ümit Köseçoğlu

Gelişim endüstri ülke tekelleri, bir yanda devlet-tekeli kapitalizmin içinde bulunduğu kapitalist kurulumların yıllarını sürüklen, diğer yandan da, kapitalistlerin değışiklikleri biçimlerini temeldin yenilemiş, kalite hale getirebildiğini uğraşını vermektedirler. Bu durum dünyamızın son otuzunda kendisini; bilimsel-tekniğin gelişmelerini (BTİC) tek yönü olarak çalışanlar dışına çıkarmış, somut ve somut ortamın giderek artması, böyle bir yönünin doğa sonucu olarak da yavaş yavaş işsizlik artarak kaçaklaşmış, kazancının bir dışı sendikali, sosyal, ekonomik ve demokratik hakların budanması ve ulusal gelir (UG) dağılımının iyilerinden aşağıya, tekellerin ayaklarındaki duruşunda yapmış biçiminde gösteriyor. Yalnızca tahminler bu hedefleri ulaşmada araç olarak kullanılıyor.

Endüstri ülkelerindeki görüşle de olsa işlerin "gelişim" döçmelerinin izlenim alınmazması, tam aksine artması, tekellerin yıllardır dilelerinden düştürmedikleri, "işsizliğin azaltılması yok edilemez, yalnızca arttırılması ve yeni işyerlerinin açılmasıyla önünebilir. Verimliliğin artırılması ile, işlerin artırılması ile başlanabilir", tezleri çürüyor. Gelişim endüstri ülkelerindeki tekelleri, İkinci Dünya Savaşı sonrası yıllarında tüm rekabetsiz kurulum, çalışanların küçük ücreti getirmelerini gerektiren teknolojiler (Tablo 2), işleri sayısında arttırarak

Tablo 1
Belirli kapitalist ülkelerde işsizlik sayısı: (Bin olarak)

Yıl	ABD	Japonya	FAC	Fransa	İngiltere	İtalya
1980	7618	1140	889	1451	1668	1698
1981	8271	1259	1072	1717	2466	1896
1982	10678	1359	1383	2008	2793	2052
1983	10717	1561	2258	2041	2970	2264
1984	8539	1608	2281	2310	3047	2391
1985	8312	1563	2305	2396	3163	2471
1986	8538	1695	2344	2445	3217	2666
1988	8923	1807	2544	2550	3386	2793

Tablo 2
İşçi ücretlerindeki gelişim: (Yılda, yüzde ve brüt olarak)

Yıl	ABD	Japonya	FAC	Fransa	İngiltere	İtalya
1980	-5.9	-0.4	-0.5	+0.8	-0.5	-1.4
1981	-1.5	+0.7	-1.5	-1.7	+1.4	+1.1
1982	-1.2	+0.0	-0.6	+1.4	+2.4	+0.6
1983	+1.9	+1.9	+1.0	+2.0	+4.1	+0.4
1984	+1.3	+2.3	-0.8	+0.1	+3.9	+2.4
1985	-1.3	+1.9	-0.5	+0.4	+2.7	+1.7
1986	-1.5	+1.1	-0.8	+0.1	+1.2	+1.3

gözetimdeki (Tablo 1), emeğin ücretlerinin UG'deki payı azaltmış düşmektedir.

Özet arttırılmamış brüt ödölüne ve az da olsa enflasyonun ve hayat pahalılığının bu artış görüldüğünde düşünmek olarak, işsizliğin net ücretlerinde düşme olmuştur. Tekeller, bir anlamda geleceğini ne rağmen, "Ne kadar" dışıya sonu bulmaya karşı karşıyadır. 80'li yılların başlarında verilerin, işin verimliliği bakımından bu yitimi kapatma gerektirmesi, yarıların kapitalist değışiklendirilmesi kuramında "teknikler" ödölüne göstermektedir. Tekeller göre, bu olumsuz gelişmeyi önlemeye beşpice de yavaş yavaş

Bilimsel-tekniğin gelişiminin en geniş alanlarında, en yoğun bir biçimde kullanılması yoluyla, en az işgücü ve ücretin artırılması, en yoğun verimliliğin sağlanması, yani üretimde rasyonelleştirme.

Bunun olumsuz sonuçlarını, BTİC'de Japonya ve ABD'ye oranla henüz işin "başlangıcında" olan Federal Almanya'dan (FAC) örnekleyecek olursak, ortaya çıkan tablo şu şekildedir: FAC otomobil işkolunda 1990 yılına kadar her 4 yırenden bir oranında kadrlarını, 152.000 kişiden işine son verilecektir. 1974'de 330.000 işçiyi çalıştıran demir-çelik işkolunda bu sayı, 1986'da 260.000'e düşmüştür. 1990'a kadar 40.000 iş-

yeri daha yok olacaktır.

ABD, İngiltere, Fransa ve Japonya'da durum aynı, hatlı daha kötrüdür. Bu ülkelerde de FAC'de azalan işçi sayısına rağmen, üretimde belirgin bir biçimde artış kaydedilmektedir. Örneğin, 10 yıl önce FAC'de her televizyon 750 dakikada yapılacak, bugün 150 dakikada yapılabilmektedir.

Gelişim endüstri ülkelerindeki teknoloji, yeni teknoloji yoğun bir biçimde kullanılması, işçilerin, "işlerini" İhtiyaçları ve siparişlerin durumuna göre, farklı, değışken ve esnek" olarak kullanılmaları, pazar tohu ve teknik aygıtların gelişim sürecinin azaltılmasıyla birlikte yapılabilmektedir.

Bunun çalışanlara yansması Örneğin hafiflik çalışması sürecinin toplu tozlenmelerden koparılması, hafızla sonu ile tarih günleri de dahil olmak üzere, patronun İhtiyaçlarına göre belirlenmesidir. Böylece insan, yaşamını ona noktası olmayan çalışarak, yeni teknoloji insan yaşamını aşkınlı belirlenmesi gerektirmektedir.

Bu metod son dönemlerin en fazla tercih edilen sömür biçimine dönüştürülmüştür.

Bütün bunlara ek olarak, güçlü iş süratinden birde fazla işiye bölünmüş, farklı ücretlendirme, kırsal işçi ve anlaşılmaz personel kullanımına göre çağış mediorlar, tekeller, kendilerini yarıtaraklı krizden kurtulma çabalarında seçtikleri yollardan birleştirmek.□

Mehmet Ali Aslan

"MÜLTECİLER YARDIM İNSANI BİR SORUNDUR"

Mültecilik sıfatı tanınmaz, sınırdaşı edilemeyecekler. Gezi ve yerleşme özgürlükleri olacak. Çalışma hakkına kavuşacaklar. Çocukların eğitim ve öğretimi zorunlu olacak. Hem de anadilleriyle. Yani Kürçe. Herhalde hükümeti endişelendiren de bu durum.

A rka kapama Mevlit için. Sadece rejiminin barbarca saldırılarından kaçarak Türkiye sınırını geçen çoğu kadın, çocuk ve yaşlılardan oluşan Iraklı Kürtlerin bir an için yata bir süredir nasıf yadıklarının, neden bu insanlara hâlâ "mültecilik" statüsü tanınmadığını, Fransa Cumhurbaşkanı'nın eşi Daniela Mitterrand'ın bölgeye yaptığı gezi sonrasında gelişmeleri Mehmet Ali Aslan'a sordu.

— Irak'tan Türkiye'ye sığınan Kürt mültecilerin sorunlarıyla başından beri ilgileniyordunuz. Bununla ilgili bir de kitap yazdınız. Kürt mültecilerin bugünkü durumu nedir? Aslan: Irak-Iran savaş 20 Ağustos 1988 tarihinde uygulanan ateşkes kararıyla sona erince, Irak, İran cephesinden çekildiği askeri birliklerle Kürtlere karşı büyük bir saldırıya geçti.

1925 tarihli Cenevre protokoluyla yasaklanan kimyasal silahları kullanarak Kürt halkına karşı bir soykırıma girişti. Kimyasal silahların ve napalm bombalarının kullanıldığı saldırıda sivil yerleşim merkezleri hedef alındı. Daha Halepçe katliamından dehşetinden kurtulamayan halk, yerini yurduna terk ederek sınıra doğru kaçmaya başladı. Çoğunluğu kadın, çocuk ve yaşlılardan teşkil ettiği yüz bine yakın insan Türkiye sınırında birikti.

Türkiye, omuzları ancak bunları kabul etti. Hükümetin, mutlak bir soykırıma karşı kısıpı bu kadarın Kürtleri Türkiye'ye kabul etmesi olumlu ve övülecek bir davranış. Fakat kahredici sonuç beklenen iş ve işlenen politika hiç de bununla uyumlu olmadı. Gelenek entere edildi. Tez örgütleri çevrili çadırlar kampı yarattılar. Beslenme, barınma ve sağlık ihtiyaçları en alt düzeyde karşılandı. Yerköşme ve gezi hakları tanınmadı.

Bunlara özenmi bir bölüme İsmail gitti ve girmek zorunda kaldı. Bugün Diyarbakır, Muş ve Mardin kamplarında toplam 36 bin mülteci var.

Mülteciler işsizdir. Yerlerinden, yurtlarından koparılan ve tez örgütlerine kapatılan bu insanlar zaten psikolojik bir bunalımdan geçmektedir. İşsizlik ise bu bunalımın çukurlaşmasını ve derinleşmesini etkiler. Buna bir de gelecekle ilgili beklentileri eklerken, hani durum da oldukça ağırdır.

Çocukların durumu ise daha da kötü. Tez örgütleri arasında yaygın. Psikolojik bir bunalımdan geçiren olan anne ve babaları onlara pakele yapıyor, sevgi ve sevgiye götüre-

► Kürt peremgeleri, Türkiye sınırından içeri girmeden önce, Mehmet Ali Aslan, yetkililerin ve basının, "Biz onları barındırıyoruz. Karınlarını doyuruyoruz. Daha ne isterler?" sözlerindeki mantığı, Avrupalı aydınların anlamasının mümkün olmadığını söylüyor.

recek durumda değildir. Bu çocuklar yeterince beslenmiyor ve eğitim de görmüyorlar.

Bu bir dram, bir insanlık dramı. Ve biz bir şey yapmıyor veya yapamıyoruz. Çoğu kişi farkında değil ama, bizim yapıpamadığımız daha büyük bir dram.

— Türk Hükümeti bunlara nasıl "İnsanlı Yabancılar" diyor. Kürtlere "mültecilik" statüsü tanıyan. Sizce bunun nedeni nedir? Aslan: Bunlar Kürt ve Kürçe konuşuyorlar. Bunlar mülteci. Uluslararası hukukun tanıdığı göç mülteci. Kısacası bunlar "Kürt mülteci" bütün dünya böyle tanıyor, böyle biliyor.

Hükümet bu tanımlamayı ister kullanılsın, ister kullanılsın, bunlar "Kürt mülteci".

"Hükümet, 'konaklanmaz' olduğunu söylüyor. Bu da gerçek anlamı ortaya koyuyor. Amacık iki frıatla bunları geri etmek.

Oysa mültecilik sıfatı tanınmaz, sınırdaşı edilemeyecekler. Gezi ve yerleşme özgürlükleri olacak. Çalışma hakkına kavuşacaklar. Çocukların eğitim ve öğretimi zorunlu olacak. Hem de anadilleriyle. Yani Kürçe. Herhalde hükümeti endişelendiren de bu durum. Kürçe eğitim yama zorunluluğundan kurtulmak için mültecilerimiz sınırdışı etmenin yollarını arıyor ve uluslararası sözleşme hükümlerine aykırı hareket ediyor.

Mültecilik sıfatı tanınmaz, hem Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği Mülteciler ve hem de Komiser-

lik kanalları diğer ülkelerin yapacakları yordamlardan yararlanacaklar. Mültecilik sıfatı tanınamakta bütün bu haklardan yararlanmaları engellenmiş oluyor.

— Daniela Mitterrand'ın gazetesinde 'İlgili İktisat ve göçmenler' dedi? Aslan: Sayın bayan Mitterrand, üç mülteci kampının durumunu gördü.

Mültecilerle ve yetkililerle konuştu. Basın, tercüme hataları yapıldığını, yanlış bilgiler verildiğini iddia etti.

Aslında durumu anlamak için konuşuyoruz, herhangi bir bilgi almaya gerek yok. Demokrasi bir insan görüşüyle lampalara bakmak yeterli.

Bu bir demokras, tez örgütleri ve kapalıdaki polis karakoluna görünce dehşete kapılır. Çünkü tez örgütleri karakol, onun gözünde bu insanları özgürlüklerinden sekinen baskıcılar olarak görüyor. Başta bir şey sormasına ve araştırmasına gerek yoktur.

İleri girince de çocukları görmek yeter. O hepisi birbirinden gazel ama, boyuna büyük, muhan ve çaresiz çocuklar. Yeterince beslenmiyor ve hiç eğitim göremiyor çocuklar. Bu çocukları geçen Avrupalı aydın depreye kapılır. Onların tez örgütleri arasında eğitimle bırakılması larpına insan olarak aklı endişler. Bunda hakk göstermek değil gerekçe bulamazmız.

Avrupalı bir barınma, beslenme ve sağlık ihtiyaçlarının karşılanmasını zorunlu ederiz. Onların cezaevlerinde mahkûmlar çok daha iyi besleniyorlar. Cezaevleri, bide-

ki çocuğu evden daha konforlu. İyi beslenme, barınma ve giyimde mahkûmların bir hakkı. Çünkü onlar da insan.

Fakat burada ancak suç işleyenlerin ve de mahkeme kararına gönderiliyor. Bunun dışında bir insanın, en lüks otelin bir odasına bile ikamet mecbur etse, o insan, kanununsuz olarak özgürlüğünden yoksun birketli diğer yer yerinden oynar. Bunu yapmaları da cezalandırılmaz.

Bu nedenle de, yetkililerin ve basının "Biz onları barındırıyoruz duyuruyoruz. Daha ne isterler?" sözlerindeki mantığı Avrupalı aydınların anlamasını mümkün değildir. Sayın bayan Mitterrand bir insanı Avrupalı olarak, tez örgütleri çevrili çadırlarda ve çocukların durumu gördü. Gazetesi yazdı. Hangi-mizin yazmasını ki?

Sayın Daniela Mitterrand seki, anlayış ve zarif bir insan. Fransa'nın, Türkiye ile ilgilenirken, ekonomik çıkarları öncelik veren resmi poli-

tikasıyla oylayışa düşmekten çekinmedi. Fransa'nın direniş hareketinden gelen Sayın Daniela Mitterrand, Fransız devrim geleneğinin bir temsilcisi olarak davranıyor. Oyları insan hakları açısından yaklaşıyor.

Türkiye'den ayrıldıktan sonra, Sovyetler birliği'ne, AB'ye yaptığı gezilerde Kürt mültecilerin durumunu en üst düzeyde yetkililerle anladı. Cumhurbaşkanı sayın Mitterrand'ın sayın Turgut Özal ile ikili görüşmesinde Kürt mülteciler konusundan da her alandanında etkilendi.

Bugün bayan Sayın Daniela Mitterrand'ın yolunu ve etkili çabaları olmak üzere, birkaç önemli kişi ve kurumun yaygın ilgisi nedeniyle çok yadına göre. Kürt mültecilerle yardım etmek istiyor. BM Mülteciler Yüksek Komiserliği de bu ülkelerin yardımlarını doğruladığını doğru mülteciler ulaştırarak istiyor.

Fakat bunun için bir engel var. Türkiye bu insanlara mültecilik statüsü tanıyan. Mültecilik statüsü tanıyanın da, mültecilik statüsü uygulanmıyor ve statüları yapılmıyor.

Hükümet bu tutumuyla yarımdır engelliyor.

Sayın bayan Mitterrand, diğer yarımdan doğruladığını doğru mülteciler ulaştırarak gönülleri çok bir yardım komitesi veya kurumu olarak, yine de önemli miktarda yardım yapılabilirlikten sözledi.

Yardımların Kanunu'nun getirdiği engel nedeniyle böyle bir yardım komitesi oluşturulmadı. Doğru ANAP ve SHP'den bazı Doğu milletvekillerine ilettim. Milletvekilleri olarak bir girişime öncülük yapıyorlar izin sorununu gözlemlemeliyiz anlatım. Ne yazık ki bugüne kadar herhangi bir girişim olmadı.

Afganistan'dan ve Bulgaristan'dan gelen Türk soyu mültecilerle, Irak'tan gelen Kürt soyu mültecilerle karşı bu hükümetin, siyasi partilerin ve basının farklı tutumu herketin dikkanlığı çekişir ve büyük tepkileye yol açıyor. Bu tepkilerin şimdi sessiz kalkanlar tierisi için hiç de hayra alımlar değil.

Mültecilere yardım edenler sorundur. Din, dil, ırk, renk, sınırdan yurttan, hem uluslararası sözleşmeler, hem hukukun genel ilkesine göre de insani değerlere aykırıdır. İster Kürt olsun ister Türk, ister İran olsun ister Afgan, sadece insan olduğuna inan ve ancak bu niteliği ile kendisine yardım edilmelidir. Kurşunuzu epipti olarak. □

2932 sayılı yasa kaldırılmalıdır

ANADIL İNSANLAR İÇİN DEĞİL, DEVLET İÇİNDİR

■ A. M. Sezgin Tanrıku

Türktöken başka dillerde yapılabacak şeyler 2932 sayılı yasayla yasaklanmıştır.

Yasanın 1. maddesinin amaç ve kapsam başlığı altında, bu yasanın, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, milli güvenliğinin, cumhuriyetin, milli eğitimini, kamu düzeninin korunmasını amaçlayan düşüncelerin açıklanması ve yayılmasıyla yasaklanan dillerle ilişkin

esasların düzenlendiği belirtilmektedir.

Yasanın 3. maddesi de: "Türk Vatandaşlarının Anadili" başlığı altında Türk vatandaşlarının ana dili Türktöken düzenlenmesi yer vermiş ve ayrıca Türkçenin başka dillerin ana dili olarak kullanılması ve yayılmasıyla yönelik her türlü faaliyet ve bulunulmasını da yasaklamıştır.

Yasa bu düzeleni bilmekteki Türk dilini de yasak kapsamına almıştır. Yasanın bu düzenlemesi biçimi ne te-

min insan haklarına ve 1982 Anayasası'na aykırıdır. Şöyle ki:

Örnekle, dil düşüncelerinin sürece haline getirilmesi ancak asıllıca ile anlatılmamıştır. Toplumun yaşamının hem ifadesi, hem de varlık koşulları. Ve bir toplumun kültürü, değerleri biryere dil yoluyla aktırılır.

İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin 18. maddesi herkesin düşünce özgürlüğüne hakkı olduğunu, 19. maddesi de herkesin fikir ve anla-

tım özgürlüğüne, bunları her yoldan aramak, ifade etmek ve yaymak hakkına sahip olduğunu düzenlemiştir. İnsan haklarını ve temel özgürlüklerini korumasına ilişkin Roma Sözleşmesi'nin 10. maddesi de, İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'ndeki hakları teyid eder şekilde, bu hakları güvence altına almıştır. Türkiye her iki sözleşmeye de tarafır.

Kürt dili bu yasa ile yasaklanmıştır göze, insanlar düşüncelerini nasıl açıklayacaklar, nasıl yayacaklar,

kültürlerini nasıl geliştireceklerdir. Yasa bu nedenle İnsan Hakları Evrensel Bildirisi ve İnsan Hakları ve Temel Özgürlükleri Koruma Sözleşmesi ile güvence altına alınmış ve temel insan haklarına aykırıdır.

2932 sayılı yasa Türk vatandaşlarının ana dilinin Türkçe olduğunu belirtmiştir. İnsanlar biyolojik ve fizyolojik olarak belirli bir dil öğrenme ve konuşma yeteneği ile doğmuşlar. İnsanların hangi dili öğrendiklerini yetenekleri aile veya çevreye bağlıdır. Bu çevrenin dili de insanın ana dilidir. Ancak 2932 sayılı yasa bu olguyu gözardı ederek, yasa ile insanları anadilini belirtmiştir. Yasa ile insanları ana dili belirtmektedir.

Yasa bu biçimi ile 1982 Anayasası'na da aykırıdır. Anayasası'nın 3. maddesi devletin dilinin Türkçe olduğunu belirtir, vatandaşların ana diline katılmamıştır. Bu nedenle yasa Anayasa'ya aykırıdır. Ancak 2932 sayılı yasa, Milli Güvenlik Konseyi'nin yasama görevini yerine getirdiği 19 Ekim 1983 tarihinde yapılmıştır. Anayasa'nın geçici 15. maddesine göre, Anayasa'yı uygulaması ile yürümek olanaklı bulunmamaktadır. Anayasa'yı uygun yorum yolu ile antidemokratik olan bu yasanın yargı organlarına uygulanmasını mümkün. Mecvur yargısal yapı için bu yorum kabul ettirmek güçtür.

Bölgemizde Türkçe bilmeyen yüzlerce insan yargı organları önüne çıkılarak ve yargılanmaktadır. İnsan Hakları ve Temel Özgürlükleri Koruma Roma Sözleşmesi'nin 6. maddesi sağında durmadığı kullandıkları dil anlamadığı yasa konuşamadığı takdirde kendisine bir terimin sayın edimesi gerektiğini güvence altına almıştır. Bölgemizde yargılanan bu insanların terimin terim edimesi bir gerektirir. Ancak bu hak yargı organlarına gereği gibi yerine getirilmemektedir.

Ceza Muhakemeleri Usulü Yasa'sına göre yargılama sırasında yapılan her işlemin, iddianamenin, tanık anlatılmalarının, bilirlik raporlarının, resmi dairelerden gelen belge ve tutanakların samimiyetle alınması gerekmektedir. Yargılama sırasında Cezai Özgürlükleri Koruma Sözleşmesi'nin 6. maddesinin uygulanmasına da engel olmaktadır.

Yapılacak iş, bu zamanda insan hakları ve özgürlükleri anırsan, antidemokratik 2932 sayılı yasanın kaldırılmalıdır. □

Anadili yasaklanan insan kendini nasıl savunabilir?

İNSAN DİYEN DESTEK OLMALI

Çağdaş hukuk insan haklarına dayanır. Tutuklu bir insan için savunma hakkından daha önemli ne olabilir?

■ Ömer Ağın

Ardılar'ın 13. sayısında Dr. Mustafa Dageç'nün Kürt dili üzerindeki yazgısı, insan yaşamını tehdit ettiği diye getirilen yazını okudum. Dışarıbaker Cezası'nı anımsadım. Görüş kabellerinin üzerine asılmış, "Türktöken konuş, kürt konuş" tabelaları gözümün önünde geçiyor bir an.

Bilindiği gibi Dışarıbaker Cezası'nda Kürtçe konuşmak yasaktır. Oysa hem tutuklular, hem de binbir güçlüğü aşan onları görme gelebildiklerini birçok Türkçe bilmiyordu. Peki bu Kürtçe bilmeyen bir insan, "Türktöken konuş, kürt konuş" komutanına ne kadar saygılıdır? Bu "komuta" uymayanlara başına neler gelebileceğini varın şu düşünün. Sırf Kürtçe konuşmak için sayısız insan öleştire dövlüştür, sakat bırakılmıştır.

Halkımızın ömrü Necmeddin Biyakkaya işi, bakıllara, dömenlik görevlik amirlerinin "öldümle tehditlerine" rağmen, tutuklulara koşullar arasında ısrarla Kürtçe konuştuğu için işkenceye katılmıştır. Mehmet Emin Çayır'la aynı koşu kaldım. Mardin'in bir köyündendir. Anadili Kürtçeden başka dil bilmiyordum, aşırı Kürt gibi. Tutsaklandığımda 16 yaşındayım. Suça, "devlet bilmek, milli duyguları zayıflatmak, adam öldürmek, işi güte işe olmak..." İdamla yargılanıyordum. İdamla mahkum oldum. Sonra yaş kütüğü diye ceza mübadele çevirdi. Dünyada benzerinin olduğu sanayimörün başka bir yargılanmam. Anadilinden başka dil bilmiyeyen ve anadili yasak olduğu için savunma bile yapamamış idama mahkum M. Emin Çayır'ın davası, dünya yargı tarihine geçmiştir. Dışarıbaker işi belediye başkanları Mehdi Zana'yı tutuklayan yoktur. Demokratik bir şekilde, hukukun

ları ile seçilmiş Mehdi Zana, 30 yıl hapsedir ceza aldı. Ama yamırmıyorsa yargılandığı "ana dava" dan 15 yıl ceza almıştı. Peki öteki 15 yıl nereden geliyor diyorlar? Bu ceza anadili insanlık onuru, değerleridir. Mehdi Zana, Kürt kimliğine onur bir şekilde sahip çıktığı, kendisi anadili Kürtçeyi savunma yapıpda ısrarlı olduğu için bu cezaları oldu. Mehdi Zana, Kürtçeyi biliyor. Bir dil olarak eyleyiyor. Türk halkını dostu.

Ama kendisi diyor konuşmanın her şeyden önce insanı bir gövde, ulusal onur olduğunu da biliyordu. Bu nedenle yıllarca hapis cezasını göze alarak kendisi dilinde savunma yapıp, dilini direniyordu.

Son bir örnek. Türkiye'ye turist olarak gelmiş bir Alman, Dışarıbaker'a da uğruyor. Tarih Dışarıbaker'ın surlarından fotoğrafını çekerek "suçüstü" yakalanıyor. "Kürtlerin ajanı" suçlamasıyla sorgudan geç-

tiken sonra tutuklanıp cezaevine getiriliyor. Ona da İhtikar Marşı ve ADI ezberleme "emri" veriliyor. O da Kürtler gibi, Türk bilmiyordu. Onun başına gelenler de Kürtlerin başına gelenler farklı olamaz. Başta dikilen gardıyan, Alman'ın "bir marş bile ezberleyemiyorsunuz, ne kadar cahiller" diye dövüyor. Sonunda bir kolu kırılıyor tı garibin.

Örnekleri çoğaltmak mümkün. Adli yargıdan, baskımsız mahkemelerden söz etmek iş, bu yasa ile, 12 Eylül'den sık sık "Bir kimseyi baskımsız yapmadık. Özd mahkemeler kurmadık. Yargı baskımsız, işi yitirdiler de, bir atadövizle buna yatın vermek isterim: Deruv sık işe (Yalan okuturdur).

Çağdaş hukuk insan haklarına dayanır. Tutuklu bir insan için savunma hakkından daha önemli ne olabilir? Eğer çağdaş adli, iddianame, savunma ve yargı gibi üç temel emenden oluşuyorsa ve eğer savunma hakkı, insanları anadilinde konuşma hakkı yüzünden kullanılmıyor, adalete ne olucunda adildir?

İnsanı hayvanlardan ayıran en temel özellik, konuşabilmesi olmasıdır. Peki, insan konuşması yasaklanırsa, bu insanlar hangi cinsi kategorisine girerler? Daha doğru konuşamıyorlar. İnsanım diye herkeşin gövde de. Kürtlerin Kürtçe konuşma talebine destek vermek olmalıdır. İkinci olarak "adli" olmayan yargılama ve konuşmaları ortadan kaldırarak işin bir genel af kararıyla sonlandırılır. □

ÇAĞDAŞ TÜRK EDEBİYATINDA KÜRTLER

Stockholm-Türk Edebiyatı'nun etnik renkliği üzerine yapılmış incelemelerden birisi Çağdaş Türk Edebiyatında Kürtler adıyla Stockholm'de yayınlandı. Vajin adlı bir yazarın tarafından basılan kitapta, Türk Edebiyatı'nın Kürtlerle ilişkin bütün boyutları üzerinde duruluyor. Roman, öykü, şiir ve gezi notları gibi değişik türde ana yazarın Türk Kürtler temasının nasıl biçimlendiğini tarihsel ve sosyolojik bazı verilerle görüncel yazıyor. İncelemesinde deyim ve sözökelimlere de girişerek bu konudaki yazarların okuyucuya tanıttığı. Kitabın yazarı Rohat, bu incelemesinde Kürt Sorunu'nun Türk Edebiyatı açısından taşıdığı önemini edebi ve sanatsal boyutlarıyla tartışıyor. Bu konuda farklı yaklaşımları ele alan kitap, yeni yıllarda Kürtler üzerine çalışmaları yapan Hollanda'da Köln'de Merit ve Bruders'ın ısrarı bir önsözle birlikte yayınlandı. Türk Edebiyatı'nın etnik boyutları yasa Türk Edebiyatı'nda anlaşılabilir üzerine yapılan bu inceleme, kendisi türünde yapılan ilk çalışmalardan birisini oluşturmuştur. Yazar Kemal, Orhan, Kemal, Kemal Tahir, Kemal Bilgic, Dursan Akçelik, Nuri Kalfaçoğlu, Fikret Öymen, Adig Nedim, İhsan Selçuk, Nazım Hikmet gibi birçok Türk yazarının türlerini tek tek bu incelemede ele almaktadır. □

Yenilenme politikasında

SORUNLAR, KAZANIMLAR...

Sylwester Szafarz, Dünya Sendikalar Federasyonu (DSF) yayın organı Dünya Sendikalar Hareketi dergisi yfı editörü, Derginin Mayıs sayısında, Sovyet Sendika dergisi editörlerinin çağrıyla olarak gittiği Sovyetler Birliği'ndeki idarelerini yazdı. Sovyetler Birliği'nde yapıldı bir dizi inceleme ve görüşmelerin sonucu olan idarelerinin bir bölümünü şöyle yazıyor:

Gecen Şubat ayında Sovyet Sendika dergisi editörlerinin dairetvelisi olarak Sovyetler Birliği'ni ziyaret ettim. Bu oldukça ilginç bir ziyaret oldu.

Bu ziyaret sırasında "perestrojka ve glasnost"ın boy sözceklere veya yeni bir slogan olmayıp bir gerçeklik ve SSCB'deki politik, sosyal ve ekonomik yaşamın, onun da işlevlerinin ve alışkanlıklarını ablandaki etkinliklerinin karışık bir uygulaması olduğunu gördüm.

Benim ziyaretim, iletişim araçları aracılığıyla elde edilen enformasyon dayanarak, Sovyetler Birliği'nde yaşanan zamanlı değişiklikler hakkında bir fikir edinebileceğimi gösterdi.

Bu sorunlar ve olgular daha iyi anlayabilmek için bir kimse işçilerle, köylülerle, aydınlarla konuşmalı, sovyet ailelerini ziyaret etmeli diğer bir deyişle halkla gerçek bağları kurmalıdır. Ayrıca, perestrojkanın hızla atan kalbini ve özünü, bir bütün olarak sovyet devletinin, sendikaların da kapsayarak değişen yönünü anlamak için ülkenin zengin kültür yaşamını, devlet ile Rus Ortodoks Kilisesi arasındaki bağları, illikileri ve pekişik diğer şeyi şahsen bilmelidir.

Ziyaretim sırasında iki ilkeye bağlı kaldım: "anlamak için öğrenmeli" ve "kendini gözlemlemek görmek yüz kere dinlemekten daha iyidir".

Sosyal ve ekonomik yaşamın çeşitli yönleri

Bir bütün olarak sendikaların ve sovyet işçilerinin bakış açısından gözlenen sosyal ve ekonomik yaşamın ana unsuru nedir? Perestrojkanın kapsamlı görevlerinin üstlenildiği gerçeğinden hangi acil sorunlar çözülmüş olacaktı.

Sovyet Sendikaları Merkez Komitesi başkanlığına Sylwester Szafarz sosyal ve ekonomik temel sorunları sorulmuş. Bekanlık ve SSCB departmanlarıyla ilişkileri var. Çok iyi biliyor. Onunla konuşmam bana sendikaların en acil görevleri olduğunu açık bir tabloyu verdi. Bugün içinde bulunduğumuz durum çok parlak değil.

Merkez Komitesi'ne göre, azınlık temsilcileri bir yermek, iki ya da üç yıldan önce beklenmemelidir. Böyle bir durum gerekirse sendikaların "başlanılan çıkarlarını koruma işlevinin" ekonomideki önemini tanımalı. Sektör Öncelikleri temel kaygıları nedir? İşgücünün değeri eksikliği, 15 milyar rublelik bütçe açığı, belirli maaşların ek-

sikliğiyle istikrarlı bir piyasalar, üç yılın yeniden yapılandırma ve "tabandaki perestrojka", ücret artırımlarını ve ücretli aramada katkı üretimi ve benzerleri.

K.Turysov, tabandaki perestrojkanın, zaman zaman ücretleri artırmanın demokratik araçlarını kullanmak liderlerin yeteneği ve diğer olumsuz fenomenlere engelini düşür, fiyat politikalarının ve fiyat reformunun yeni bir ekonomik iyileşme koşullarında özellikle çok bir sorun olduğunu anlattı.

Sindikalar Merkez Komitesi,

► Perestrojka sovyet işçilerinin yaşamında iyileşmeler ve aydınlatma, görevlerin yeniden tanımlanması ve bütçelerin ortadan kaldırılması gibi.

yetinde 50'ün eksi entekilleri ve emek kabahtanlarını (savaş kahramanı, gazı oluşturdular ve diğer sosyal ödeme kategorilerinin sorun ve ihtiyacından aratan bir dikkate geliyor. SSCB'de en az sosyal yardım ödemesi 75 ruble (ortalama maaş 200 ruble civarındadır). Sendikalar, devlet bütçesinden tüketim fonlarının payını artırılması için Planlama Komitesi'ne karşı faaliyetler her yönlüye bağlıdır. Bir mütadde sürdürüyorlar. Zaman zaman sendika komiteleriyle iş konseyleri arasında ihtilaflar patlak veriyor.

Merkez Komitesi'nde sovyet sendikalarının bugünkü aktivizlerini, onların ödevleri ve alışkanlıklarını sonucunda edindim bütün bilgiler Moldova Cumhuriyeti'nde de ziyaret etti-

ğim işlemlerle, koherfor, araştırma enstitülerini ve yayın bütçelerini uyguluyor.

Cumhuriyetli sendikaların önemli bir özelliği, işyerlerinde, işçiler arasında sendika komitelerinin etkinliğiyle giderek daha büyük bir rol oynaması. Bu onlara cesaret veriyor. Moldavyalı arkadaşlar bana sendika etkinliklerinin giderek genişlik karakteristik tanımlarından ve biçimsel olduğuna kurtulduğunu anlatıyor.

Moldavya sendikaları komit yapımı, halk sağlığı ve çevre koruma gi-

mleri zamanında olmadıkları için belirli maaşlardırların, mükafat sorunlarında ve duplanı hoşnutsuzlukta ban sendikaların sorumlu olduğu anlatılıyor.

Zal otomobil fabrikasında perestrojka

Ünlü Zal otomobil fabrikasının sendikacıları arasında kendinizi göçünüz, şimdinin ve geleceğe kesime noktasında hisserik. Yoldaklar Zal işçilerinin faizime ve militanizme karşı kazanılan zafere katkıları, fabrikanın şimdiki gelişimi, emeklerin alınması ve beklenileri hakkında ayrıntılı bilgi verildi. Zal'ın bir "sovyet saati" gibi işleyen gök bir fabrika olduğu anlatılıyor. (Eskişim bir "İsvet saati gibi" sözü kullanıldık.)

Sonuç olarak, Zal işçileri arasında sendikal faaliyetlerde büyük sorunlar yok. Doğru Moskova'da kurulu olan, Sovyetler Birliği'ndeki 15 fabrikada, 120 bin Zal işçisinin olduğu vurgulanıyor. İşgücünün yüzde 54'u kadın, çalışanların yüzde 99.8'i sendikal, yaş ortalaması 34. Ücreti (netin değeri 2 milyar ruble) deyoşunda.

Zal, araçlarında maki özelliği ve otomatizasyon da bulunduğu perestrojka ilkelerinin uygulanmasını organ bir önceliği. Emek verimliliği işyeri yüzde 6, ücret artışı yüzde 4.6'yı buluyorlar. (Ortalama ücret 234 ruble.)

Zal sendika komitesi, robot kullanımı, sözleşme sistemi, işçi konseyleri, komit yapımı gibi konular üzerinde epeyce cabu harcıyor.

Tiraspol'un işçileri arasında

Şimdi de Tiraspol pamuklu kombinelerinde durumu anlamak istiyorum. Fabrika, 1980'de büyük üretim yüzünden hemen iflas etmişti. Bey yıl da 7 milyon ruble za-

rar ediliyor. Çalışmadıkları zaman kıyafet epeyce fazla. Son bey yıl içinde iyileşme yolunda önemli niteliksel değişiklikler gerçekleştirildi.

Bey yıldı emek üretimi yüzde 130 kadar arttı. Ortalama ücret 265 ruble, fakat bir istatistik yardımcısı 500 ruble kadar alabiliyor. Pamuklu fabrikalarının yıla droimi 145 milyon metre kum. Kaliteli iyileştilmesi, sosyal programı yürütülmesi, 16 milyon rublelik dışardan kombinelerinde temel hedefler arasında.

Kombinedeki sendikal birim, veri komit yapımı, bürokrasise karşı mücadele, kalitenin artırılması, yönetimlerinin yanında işçi konseylerinin etkinliklerini yarımda buluyorlar. Tiraspol'da sendikal çalışmaya "işçilerin artık ayıp değil" sloganıyla başlandı.

Sindikalar hareketini teorik yönleri

Sovyetler Birliği'nde yayınlanan bilimsel ve politik makaleler sendikal hareketin bazı "kritik fenomenlerine" ışık tutmayı her zaman beceriyorlar. Pek çoğu, perestrojka'da sendikaların aradan rolünden, sendikal hareketin kendisi içinde perestrojka uygulanması ihtiyacından, bazı "gerekli işlevleri" ortadan kaldırılmasından, sendika görevlerinin değiştirilmesinden söz ediyorlar.

Sonuç olarak Sovyetler Birliği'nde sendikal faaliyetlerin en canlı ve hareketli durumda olduğunu ve sendikaların rollerinin ve toplumsal işlevlerinin süksedini söylemek istiyorum. Bu çok olumlu ve cesaret veren bir olgudur. Ayrıca Sovyet sendikaları, işçilerin çıkarları, perestrojkanın şartları, alışkanlıkları da yaşamına ve 21. yüzyılın eğilimine bağlı olarak döndükleri sendikaların birliği uğrunda daha verimli bir savaş yürüme için perestrojka ve çalışkanlığı sağlığı yeni olanaklar ve tırlırlı fırsatlarındır. perestrojka yararlanarak işçi üstesinden gelmeleri gereken zorluklara çok iyi farkındadırlar. □

AMAC yeni bir dünyaya başlıyor...

Marka, Enigma, Sentez ve tam tapan, okunaklı tipografiye bugün nadir okunaklı serüveni her zaman bir dünyaya...

AMAC

AMAC

AMAC

AMAC

AMAC

AMAC

AMAC

AMAC yeni bir dünyaya başlıyor...

Marka, Enigma, Sentez ve tam tapan, okunaklı tipografiye bugün nadir okunaklı serüveni her zaman bir dünyaya...

AMAC

AMAC

AMAC

AMAC

AMAC

"Kitap Yakma" eyleminden Başbakanlığı mahkûm ettiren Süleyman Ege

"DAVA AÇMA HAKKINI KULLANMAK, NEYSE Kİ SIKIYÖNETİMİN İZİNE BAĞLI DEĞİL"

Bu davanın esasen kazanılmış olması, Türkiye'de demokrasinin ve hukuk devletinin yalıtılmasına önemli bir katkı sağlayacaktır. Gelecek kuşaklara uzanacak tarihsel değeri olan bir karardır bu.

■ Attilâ Ağu

Bilim ve Sosyalizm Yayınları'nın bütün kitaplarına 1982 Ağustos'u'nda, Ankara Sıkıyönetim Komutanı'nın emriyle el kondu. Kamyonlarla Mamak'ta taşınan kitaplar, orada üç yıl kilit altında tutuldu. 28 Mayıs 1985'te, yani Ankara'dan sıkıyönetimin kaldırılacağı tarihin beş-on altı gün önceki gün sonra, Ankara Sıkıyönetim Komutanı, bu kitapların "imha edilmesini" emretti. Bilim ve Sosyalizm Yayınları'nın 7 kamyon dolusu 133 bin 607 kitabı, 3 Haziran 1985'te Mamak'taki Sıkıyönetim Askeri Karargahı'nda yakılarak yok edildi. Bilim ve Sosyalizm Yayınları sahibi Süleyman Ege, sıkıyönetimin eylemlerinden sorumlu Başbakanlık aleyhine, idare mahkemesinde tazminat davası açtı. Dört yıl yakın süren dava, 27 Haziran 1989'da sonuçlandı. Ankara 5. İdare Mahkemesi, eylemlerle ilgili olarak, Başbakanlığı 35 milyon lirası tazminat ödemeye mahkûm etti.

Buayrık bir hukuk savışı veren Süleyman Ege ile konuşuyor.

— 17 Eylül sonrasız yayınları kitap dümanlığı bittiyordu. Birçok yurttaşın kitap yitirdiğini düşünüyordunuz değil mi? Ya da, 17 Eylül başında gelirdi, okutur ve nitelikli yoldan çok fark. Satış serbest 133 bin 607 kitabınız açıldığında el koruması hangi gerekçe dayandırdı?

Ege: Türkiye'de kitap dümanlığı, yalnızca 12 Eylül sonrasız karargahlarımız bir olga değil. Bu hep vardı. Az-çok farklı açılmalara yaşıyorduk koca zaman dilimlerinde görece hafifler gibi oluyordu da bu dümanlık, özellikle İkinci Dünya Savaşı'nı izleyen soğuk savaş döneminin günlerinde, Amerikan emperyalizminin 1945'ten itibaren bizimle girdiği bir eylem olarak hep süregeleniydi. Cezai Vissal'ın 141 ve 142. maddeleri, bu dümanlığın başlıca silahıdır. Her demokras, yurttan, bu dümanlığın hedefidir. Yıllar yılı üfledi kovanı bu dümanlıkta, her de neyinle düşeni aldın: 12 Mart rejiminde 4 kitaptan 30 yıl hapis ve 16 yıl sürgün mahkûmiyeti, 12 Eylül rejiminde 133 bin kitabın yakılması.

Kitaplarımı el konulmasını yazıya dokümanla bir gerekçe yok. Zaten olamazdı da. "Sıkıyönetim Yasası'nın 3/c maddesi gereğince" diyecek noktaya koyulmadı. Sen artık, mahkemelere açılacak kitapların bu maddede ile ilgili olmadığını anlat-

► Süleyman Ege: "Kitap dümanlığının tek bir gerekçe vardır: Kitap!"

Yargı kararının üstüne, yasanın ya da idari kararın konulmayacağı anlattı. Kitap dümanlığının tek bir gerekçe vardır: Kitap! Yani, insanlığın evrensel birliği bilin ve kültür.

— Kitaplarımızın el konulduğundan söz eder, anlatır mısınız?

Ege: Emniyet Siyasi Şube görevlileri, Komutanlığın emriyle 28 Ağustos 1982 günü yayınevimi bulmaya eylemci girdiyti. Daha on-

ce Sıkıyönetim Komutanlığına başvururak, yasaklılığı kitaplarımızı hepimizin yazı: organize etmek için kitaplar aldığımızı belirlediğini açıklama, yasaklamamı kaldırılmamı istemiştik. Bu bayıru, aynı zamanda basında tam metin yer almıştı. Görevli ekibi uyarıyımlı çağırıldı: "Giderimci güç bir yandık yapıldı. Komutanlığı bayıru-ma ilelemlenmiş, sonucuna göre

hareket edilmesi beklemeye misiniz?"

Komutan: "Önce kitaplar gelin, diğerleri sonra incelenecek" buyurmuş.

Görünüşte geldiler. 28 Ağustos'un 9 Eylül'e kadar 13 gün boyunca yayınevimin bütün kitaplarını kamyonlara yükleyip götürdüler. 7 kamyon dolusu, 133 bin 607 kitap...

Kitaplarını önce tutanaklar götürmek istiyorlardı. Sonra tutanakla teslim almayı kabul ettiler. Neye böyle oldu? Ha, tüm davayı belitleyen önemli bir noktadır. Ayrıntılarına anlatmak şimdi gerekiz.

— Siz bu davayı açmadan Cumhurbaşkanı'na, "Türkiye'de mahkemeler gerekçesi var mıdır, yok mu?" Mahkemeler varsa, bunların kararları geçerli midir, değil midir?" sorusuna içeren bir bayıru-da bulundu. O bayıruya yanıt alabildiniz mi?

Ege: Hayır. Bir yanı geleceğini bekliyordum zaten.

— Sonraki sonra da Başbakanlığı bayıruydunuz...

Ege: Sıkıyönetimin eylemlerinden sorumlu idare olarak Başbakanlık imha edilen kitaplarımızı bedelinin ödemesi için bayıruydum. O da sustu.

— Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı'ndan kitapların imhasına ilişkin belgeler birleşik bir şekilde, ancak "dava açma hakkını bulmadık" gerekçesiyle bu işlemleri kılparlandı. Peki, dava yolu sonrasız nasıl açıldı?

Ege: Dava açma hakkını kullanmak neyse ki, sıkıyönetimin izine

bağlı değil. Sıkıyönetimin bu tutumu, 133 bin kitabı yakarken nasıl bir hukuk anlayışla hareket ettiğini göstermesi açısından ilginçtir. "Ne yaparsak yolumuz kulu" diye bir tutum. Ama gene de kitapların asubine haber vermeden gülece yapılı bir iş. Demek ki, bu hakare eylemde pek de o kadar rahat oldukları düşünülmez.

— İdare mahkemesi, sizin 135 milyon liralık maddi idare tazminatı 35 milyon lirası olarak azalttı. 25 milyon liralık maddi idare tazminatı ise "Fiziksel kayıma ve yeteneklerinde bir eksik ve maddi bir elem ve ıstırap söz konusu olmadığı" gerekçesiyle reddetti. İlk medilme ve idare tazminatı idare tazminatı nasıl değerlendirildi?

Ege: Hükmedilen 35 milyon liralık maddi tazminat, kitapların 1982 Ağustos'undaki fiyatları üzerinden hesaplanmış. O zaman kitapların forma fiyatı 20 liraydı. Şimdi 500 lira, yani 25 kati, 1982'deki 35 milyon lirası değerindeki kitap, 25 katı şimdi 875 milyon liradır. O zaman, maddi tazminatı istemini reddederken, Sayın Mahkeme'nin ileri sürdüğü gerekçe'nin bir ilfati kabul ediyorum. Ama hemen belirliyorum: Bu savışı sürdürürken temel azamım davan esasları kararmak. Bu ama ulaşmıştı.

— Davanın devam sonrakı gelini nasıl bir yol takipçeyiz?

Ege: Sanırım, Başbakanlık temyiz hakkını kullanacaktır. Bir de tazminat tazminat ve hükmedilen tazminat miktarının artırılabileceğini düşünüyorum. Bu yoluna gidecektik.

— 7 yekün beri sürdürdüğünüz hukuk savışınızın esaslı kazanımı olmasının arzısal-toplamdan önemli olduğu nedir? Bu davanın sonucu, 17 Eylül dümanında eylemlerle zarar görenlerin hukuk kılavuzları ile "vessal" olmalarına nitelikli midir?

Ege: Bu davanın esasen kazanılmış olması, kuşkusuz önemli bir olaydır. İdare mahkemesinin kararı, Türkiye'de demokrasinin hukuk devletinin yalıtılmasına, hakareti bir kez sağlama, hakareti ıztırma işlemlerini insanın işi kur-tarın bir örnek oluşturmaktadır. Kişinin uğradığı zarar gidermek için ödesinde, oğru kuşaklara uzanacak tarihsel değeri olan bir karardır bu. Avukatlarımız Sayın Hükmedilen ve Üstine Hükmedilen biriktirile, bu sonucun alınmasında emeli güçün insanları olarak mutluluk duyuyoruz. □

9 Temmuz 1989 gününden beri

GRUP YORUM'UN ELEMANLARI GÖZALTINDA

İskenderun, Adana ve Mersin'de konserler vermek üzere yolluca giden Grup Yorum elemanları 9 Temmuz tarihinden bu yana gözaltında tutuluyor.

8 Temmuz günü Adana'daki konserlerini tamamladıkları sonra, Likat-ly Sendikası tarafından düzenlenen "Grup Yorum Konseri" ne katılmak üzere Mersin'e giden Grup Yorum konserini başlatmaya başlar. O gün kula 20 izleyicisi birlikte gözaltına alındı. Gecinen yasal işlemlerin tamamlanmasından önce sürebek konseri iptal ettirilen söyleyen Mersin Emniyet Yetkilileri, Grup Yorum'un yasaklama kararını protesto etmek için, izleyicilerini topladıkları konser salonu önünde bir parçalarını sevdiklerini üzerine, izleyicileri kaldırdı. Yirmisi aşkın izleyici ile birlikte, Grup Yorum'un dokuz elemanı şarj polis otolarına bindirilerek Emniyet Müdürlüğü'ne götürüldüler.

Daha önce de çeşitli kitleler görüşüne alınarak ve konserlerini gerçekleştirmek için keşfi yasaklanmaları karşı grupları kulan Grup Yorum elemanlarının serbest bırakılması için demokrasinin ilk örgütleri ve siyasal parti yöneticileri kampanya başlattılar. □

Dikili Kültür ve Sanat Festivali 24-30 Temmuz

DEMOKRASİ YOLUNDA DÖRDÜNCÜ YIL

Yok edilmeye çalışılan temel hak ve özgürlüklerimizle sahip çıkılmalıdır. Baldır bacak festivalleri yerine, ülke sorunlarına yönelerek, festivallere demokratik bir anlayış getirilmelidir.

Bu yıl dördüncüsü yapılan Dikili Kültür ve Sanat Festivali (24-30 Temmuz 1989), yalnızca Dikili'ye çevresi ile sınırlı kalmayarak, ülkemizi için önemli bir kültür etkinliği haline geldi. Festivali düzenleyen Dikili Belediyesi adına, Belediye Başkanı Osman Özgüven'e teşekkür eden Sınan Şaşter konuştu.

— Festivalin tarihçesinden kısaca söz eder misiniz?

Özgüven: Dikili Festivali ilk kez 1985 yılında, o yılın Gençlik Yılı olması nedeniyle "Gençlik Festivali" adıyla yapıldı. Olanakları köylünün devam ettiği bir dönemde Kaymakamlığın bulunduğu Gençlik Yılı'nda çeşitli baskılar nedeniyle gençlik sorunlarına yönelik bir seyyer yapılmadı. Ama Dikili Festivali'nin başlangıcı, iyi olması nedeniyle önem taşıyor.

Daha sonraki yıllarda, Belediye'nin öncülüğünde Kültür ve Sanat Festivalleri düzenlenirken yolunda iki sorunlarına önemli bir platform oluşturdu.

Bu yıl demokrasi yolunda dör-

düncü yılın tamamlanarak, festivallerin başka yörelere taşınarak ülke düzeyinde demokrasiye önemli katkılarını oluşturmaktadır.

— Dikili Kültür ve Sanat Festivali'nin amaçlarından söz eder misiniz?

Özgüven: 12 Eylül sonrası yapılmaya çalışılan öz kültürümüzü yönelik baskılara karşı çıkılması gerekliliğine inanıyoruz. Bu bağlamda yok edilmeye çalışılan temel hak ve özgürlüklerimizle sahip çıkılmaktadır. Baldır bacak festivalleri yerine, ülke sorunlarına yönelerek, festivallere demokratik bir anlayış getirilmelidir.

Bu anlayışın son zamanlarda oldukça gelişen ve büyüyen gücüyle ve sanat etkinliklerini götürüyor.

— Bu yıl festival programında neler var?

Özgüven: 1989 yıl demokrasi açısından oldukça önemli bir yıl oldu. İçki hareketleri, Demokrasi Kurultayını önemli olaylar. Festival programında da "Demokrasi Yolunda 4.Yıl" olarak belirlendi. Paneller, söyleşiler, açık oturumlar, sınav pas-

ti liderlerinin konferansları, Kıbrıs sorunu, Türk-Yunan dostluğu ve halk oyunları ile oldukça güçlü bir Barış Şenliği yapacağız.

— Yeri içinde ve dışında festivalin yankılarını gözlemlenir mi?

Özgüven: Festivalimizin yeri içinde ve dışında oldukça büyük yankıları oluyor. Yeri içinde ve dışında büyük oranda festivale katılmak isteyenleri var. Herkesi yer veremeye önem gösteriyoruz. Ancak alıyacağımız elverişli ölçülerde sınırlı kalıyoruz tabii.

— Bu yılki festival için "Demokrasi Yolunda 4.Yıl" diyorsunuz. Yerel yönetimler demokrasiye baskın festivaller dışında nasıl olabilir?

Özgüven: Yerel yönetimler yerel biter hükümetler. Demokrasinin mihenk taşıdır. Olmasa olmaz koldur. Halk demokrasiyi ancak belediyele yudum yudum tadıyor, yaşıyor. Demokrasi belediyeleyle başlıyor. Belediyelerin demokratik algısı gelişmiş ölçüde ülkedeki demokrasinin de yeriyecek ve gelişecek. □

Dikili Festivali'nin Programı

DEMOKRASİ, BARIŞ VE DOSTLUK GÜNLERİ

Festival'de siyasi parti liderlerinin konuşmaları, sergiler, müzik dinletileri, söyleşi ve panellerin yanı sıra bir de Çocuk Şenliği var.

Zülfü Livaneli
25 Temmuz'da
Diyarbakır
Konseri
veriyor.

24

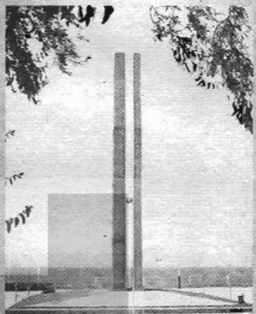
30 Temmuz 1989 tarihleri arasında gerçekleştirilecek 4. Dikili Kültür ve Sanat Festivali'nin programı bu yıl da diğer yıllarda olduğu gibi oldukça yüklü.

24 Temmuz Pazartesi günü festivale bulunan konuşmalar katılmaya gerçekleştirilecek Barış Yürüyüşü ile başlayacak olan festivale, Açılış konuşmalarını Dikili Belediye Başkanı Osman Özgüven, Dikili Kaymakamı Hayati Soylu ve İzmir Veli Neset Ayar yapacaklar.

Bu yıl Dikili Festivali'nde siyasi parti başkanları da konuşmaları yapacaklar. 24 Temmuz pazarı günü SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, 25 Temmuz salı günü SP Genel Başkanı Ferit İnce, 27 Temmuz perşembe günü DYP Genel Başkanı Süreyyan Demirel ve 27 Temmuz günü de RP Genel Başkanı Necmettin Erbakan (Çamlıca) 'nda Dikili'ye gelecekler.

"Demokrasi Yolunda 4.Yıl" sloganıyla düzenlenen izlenimlecek ve algı konularından biri de çocuklar-

DEMOKRASİ YOLUNDA

4. DİKİLİ
KÜLTÜR, SANAT FESTİVALİ
24-30 TEMMUZ 1989

ctısı da katılacak.

Festival stremine düzenlenecek panellerin konuları ile şunlar: Demokrasiye Sürecinde Tattın Önemli ve Yeri (25 Temmuz), Kadın Örgütlenmesi Perspektifi ve Gündemi (25 Temmuz), Öğretmen Öğretmeni ve Eğitim Sorunları (26 Temmuz), Kıbrıs Politikası (26 Temmuz), Çalgıya Yansımın Demokrasiye, Düşünce ve Örgütlenmesi Üzerine (27 Temmuz), Politik Göçmenler ve Göçmen İşçiler (28 Temmuz), İnsan Hakları Demokrasi ve Yerel Yönetimler (29 Temmuz), Akademi'de Barış Politikası ve Kıbrıs (29 Temmuz), Meslek Örgütleri Yerel Yönetimler ve Demokrasi (30 Temmuz).

Veli Akaoy, Yakup Kepenek, Demet İpek, Sevil Önel, Erat Karatürk, Oktay Ekinci, Oğuz Soydan ise, kendisi alabildiğine tek kişilik konuşmalar yapacak, izleyicilerin sorularına yanıtlayacaklar.

Resim, karkitür, fotoğraf, d sanatları sergi etkinliklerinin, peşpeş sanatçıların katılacağı konser, müzik dinletisinin yanı sıra, Festival'de iki de film söyleşisi var. Yönetmen Ömer Kavur'un "Göç Yölcüleri" film söyleşisi ve Atıl Yılmaz'a, Mehmet Talı Öngören'in katılacağı "Yılmaz Güney Sineması" söyleşisi. □

27 Temmuz'da düzenlenecek görde Sadei... bir dinletisi sunulacak.

Festival programı içinde ayrıca bir "Çocuk Şenliği Programı" var. Bu program çerçevesinde "Çocuk Hakları Bildirgesi" konulu paneller yanı sıra, çocuk oyunları, şarkıları, gösterileri, "çocuk yalanı" konulu sohbet toplantıları düzenlenecek.

Dikili Festivali, aynı zamanda bir dostluk ve barış festivali de. Festivalin bu mesajı her yıl dalga dalga yayılacak karp kıyaya ulaşsın. Bu yıl da yunanlı konuşmaları var Dikili'nin. Ekonomisi Pınos Trigaris ve milliyetçisi Stratis Karakas 30 Temmuz günü düzenlenecek "Ege'de Barış İçin Halkların Eylemi" konulu panellerde konuşacaklar. "Türk-Yunan Dostluk Sergisi" de festival stremine izlenimlecek ve sergisi yunanlı bir fotoğraf sanat-

Halk Eğitim Merkezi için

ÜMRANIYE HALKI DAHA NE KADAR BEKLEYECEK?

İlk girişimlerinden sonuç alamayan Ümraniye'li gençler bu defa 1000 imzalı yeni bir dilekçeyle Valiliğe gitmeye karar verdiler. Valiliğe giderken ailelerini ve basını da yanlarına aldılar.

Ümraniye, İstanbul'un nüfusu 200 bin aşkın ilçelerinden biridir. Bu 200 bin nüfusun büyük çoğunluğu gecekonduyla oturur. İstanbul'un öteki gecekondu bölgelerinde olduğu gibi Ümraniye'de de kültür kurumları yok denince kadar az. Halk ve özellikle gençler zamanlarını kahvehane, birahane vb. yerlerde geçiriyorlar. Bu durum hoşnut olmayan Ümraniye'li gençler, her zamanlarını yararlı etkinliklere döndürmek için 1987 yılında Halk Eğitim Merkezi açmak amacıyla bir araya geldiler.

İlk olarak, Halk Eğitim Merkezi açılmasını isteyen bir dilekçeyle imzaya açtılar. Tek tek evleri, eşmaları dolaşarak 500'e aşkın imza toplayan gençler; bu dilekçeyle Üsküdar Kaymakamlığı'na başvurudular. Üsküdar Kaymakamlığı'na gençlere verdiği yanıtlı olarak:

"Toplu halde imza toplamak suçtur. Ayrıca Ümraniye ilçe olmanın Halk Eğitim Merkezi kurulamaz. Ama intersen kurslar düzenleyebilirsiniz".

Oysa bir semtte Halk Eğitim Merkezi açılmadığı için ilçe olması gerekmiyordu. Örneğin Bostancı ve

Valiliği ziyarete eden Ümraniyeliler, aldıkları şerh'in yerine gelmediğini görüyorlar.

Gölpazarı semtleri ilçe olmadıkları halde Halk Eğitim Merkezlerine sahip buluyorlardı.

Bu engelleme karşısında gençler ıyrmışlıklarını yitirmediler. Halk Eğitim Merkezi açılması bile kursların başlamasına olumlu oldu. Üp-

ki Kaymakam'ın söylediği gibi ayrı ayrı dilekçelerle halkoyunları, halıcılık, yabancılık, muhabese, çökek ve elektronik kursları açılması için başvuruları yapıldı. Aynı günlerde Kaymakam'la görüşen Ümraniye'nin 9 muhtar Halk Eğitim Mer-

kezi'nin açılması gerektiğini bir kez daha bildirdiler. Sonuçta ne Halk Eğitim Merkezi kuruldu, ne de kurslar başladı.

İlk girişimlerinden sonuç alamayan Ümraniye'li gençler bu defa 1000 imzalı yeni bir dilekçeyle Vali-

liğe gitmeye karar verdiler. Valiliğe giderken ailelerini ve basını da yanlarına aldılar. O zamandan İstanbul Valisi Nevzat Ayaz Ümraniye'li kabul etti. Konaşmanın sonunda Vali, Ümraniye'li gençlerin taleplerini haklı bularak, 18 Eylül 1987'de Halk Eğitim Merkezi'nin açılması sözünü verdi. Valinin bu sözlü 15 Temmuz 1987 Tarihli Hürriyet, Türkiye, Cumhuriyet gazetelerinde de yer aldı.

18 Eylül geldiğinde henüz Halk Eğitim Merkezi açılmamıştı. Ümraniye'li, belki bir takım teknik nedenlerle gecikme olmuştur diyerek beklemeye devam ettiler. Ama ayar geçti ve hiç bir gelişme olmadı. Bunun üzerine İstanbul Valiliğine yeni bir dilekçe ile başvurarak taleplerini yinellediler. Aynı günlerde bir basın açıklaması hazırlanarak, kamuoyuna olaydan haberdar edildi.

Azadan tam iki yıl geçti. Ümraniye ilçe oldu ama Halk Eğitim Merkezi hâlâ açılmamış. Olayda gelişmeler yok değil. Ümraniye'li gençlerin yeni Belediye Başkanı Sina Oktan'den öğrendiklerine göre Halk Eğitim Merkezi için belediye için talebinde bulunulmuş. Ancak Halk Eğitim Merkezi yetkilileri Ümraniye için bir yoneliş seçmekte güçlük çekmekteydiler. Ümraniye bu yoneliş seçimi 4'e 2'yi 1'yi sürmüştü.

Görüşüldüğünde Ümraniye'li gençler, "Bu işi peşini bırakmayacağız, 2 yıl boyunca sürdürdüğümüz çalışmalar sonuç alınmazı sağlayacağız" diyorlar. E. yetkililer:

"Kültür Bakanlığı, İstanbul Valisi'ne, Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğüne ve ilgili tüm yetkililere sorarak istiyoruz; siz gençlerin kabare bölgelerinde, bahçelerinde kütüphane kurmalarını istiyoruz, hercai şartlı olmasın, zihinsel, bedensel yetenekleri geliştirmelerinden yana mı?" □

MSÜ Geleneksel Park Sergisi'nin 7.si açıldı

HEYKEL SEVER MİSİNİZ?

Bu günlerde yolunuz Fındıklı Parkı'na düşerse, ağaçların arasından anıtsız karpazıma çikiren heykeller sizi şayrımın. Bu heykeller parkın hemen yanındaki Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi öğrencilerinin bu yılki eserleri. 1983'ten bu yana öğrenciler her yıl heykellerini bu parkta sergiliyorlar. 7 Temmuz'da açılan sergi, parka gelen halk tarafından ilgiyle izleniyor.

Ölkemizde sanatın halka taşınmasında olumlu örneklerden olan bu serginin yansıtıcıyla okullarımızdaki atlatıcıları. İlk sergisi MSÜ Güzel Sanatlar Fakültesi Heykelti Bölümü Öğrencilerinden Ferit Özgüneş'tir.

— Park sergisi açma düşüncesi nasıl oluştu?

— Park sergisi öğrencilerimizin önerileriyle gerçekleşti. Yurtdışında yaptığımız çalışmalar, öğrenci Almanya, Avusturya, Yugoslavya'da benzer sergiler görüldü. Bunları öğrencilere anlatırdık, neden bile de düzenleniyordu, dediler. Sergi düşüncesi böyle ortaya çıktı. İlk sergi 1983'te ilk önce açıldı. Bu güne kadar hiç ara vermedik. Artık park sergisi gelenekleşti.

— Bu heykellerden öğrenciler ne alıyorlar mı?

► Heykeller halkın yansısı yabancı turistlerin de ilgisini çekiyor.

— Evet, bu heykeller sona sona sanatçıların çevresinde toplanıyor. Öğrenciler yaptıkları atlatıcıları bile var. Artık halk heykelleri pot olarak düşünmüyor. Geçen yıl Hollanda TV'ye sergimize yer vermişti, bu yıl TRT'de oldukça geniş bir yer ayırdı. Serginin bir festival havası içinde açıldığını söyleyen öğrenciler, öğrenciyle aralarında sıcak bir dayanışmanın doğduğunu belirttiler. Yetkililerin ilgisizliğinden yakınan öğrencilerden Ferit Özgüneş şunları söyledi:

— Nereden bu sergilerin anıl büyük önem, genç bir sanatçı olarak öğrencilerin ürünlerini ilk kez halka sunuyor olmanın. Bu onların lide kendi başlarına uğurlama ko-

— Sergiyi halkın ilgisini mi?

— Halk sergisi olumlu karşılıyor. Bu semtin serginin açılmasını sabırsızlıkla bekleyen insanlar bile var.

— Ne yazık ki yetkililerden gerekli ilgiyi görmüyoruz. Heykellerin malzemeleri bile bir özel firmaya, öğrencilerin cebinden karılıyor.

YÖK'ün bu alana ilgili bir fonu olman gerekiyor mu? Sergiyi açmanın parkı bile teminlemez. Heykellerimizi kuruyacak bir beki bile veremiyor. Küçük çocuklar heykellerin üzerine çıkıyor. Hiç değile Belediye'ye bize yadınca olamaz mı? Yetkililerin finans sorununu çözmezse ve atlatıcılarını kuramazsa bize yardım olmalarını bekliyoruz."

Öğrencilere bapırlar diledikten sonra fotoğraf çekmek için parka giriyoruz. Parkta heykellerin çevresinde çocuklar oynuyor, anneleri heykellerin başına yorumlamaya çalışıyorlar. Dört kişilik bir turist grubu resim çekiyor. O sırada yanımızda geçen birisi şöyle söylüyor:

— Çapıncisi misiniz abi?" diye soruyor.

— Evet, diyoruz ve biz başlıyoruz soruyor:

— Burada mı çalışıyorsunuz?

— "Çay ocağında çalışıyoruz abi. Çay ocağı parkın köşesindeki sayar çay ocağı gösteriyor. Ama Kılıp Çelik."

— Sergiyi ilgil mi buluyor?

— Halk ilgisiyle ama anlamıyorlar abi. Ama turistler oylebir in-

— Feti kim beşiyorum muhan hey-

— Beşiyorum abi an? Bu heykel-

Üç ay sonra yeni genel müdür belli oldu

TRT'DE NELER OLUYOR DAHA DA NELER OLACAK

Şimdilerde TRT'ciler acııp bir bekleyiş içinde. Kimileri, hangi kızak makina savrulup savrulup atılacağını tedirginliğini yasarken, daha önceleri burulara şıtanmış olanlar da yeniden önemli bir yerlere gelebilmelerinin umudunu büyütüyor içinde.

Adımlar (Ankara)—Önceleri hepisi de aynı şeyi söyler, çalınanlara güvenemeye çalışıyorlar. Sonra da bu sözleri unutup başarılar tırpanmaya. Ne var ki, artık ülkemizin her kurum ve kuruluşunda insanlar bunlara alıngınlar da, verilen güvenlere inanıp rahatlamazlar. Rahatlamazlar ve sonunda hayal kırıklığına uğurlarlar.

TRT'den sözdeceğiz. 25 yılda onuncu Genel Müdür dönemine başlayan TRT'den. Aslında konumuz bu on Genel Müdür içinde en hızlı geçen **Kerim Aydın Erdem**. Bir buçuk ayı aşkın bekleyiş döneminin sırasında, tüm adayları "olacak olamayacak" diye papaya paron, bas papaya falna bakıp gülmeye, oteki iki adayı, **Danyal Gürdal** ve **Nedim Tekin**'i beklemekteydi bir arakla tellayıp geçen **Kerim Aydın Erdem**, Genel Müdür atandıgı gün verdiği demetçe bu ahlâkî güvençeyi veriyordu.

"Kurum çalışanlarını hemen hep arkaşıydım. Benim atanmamdan kiminle tedirginlik duy-mamasına gerek yoktu".

Doğaldır ki, bu sözleri bazı ace-millerle, yeni yetmeler dışında hiç kimse inandırmadı. Ama yine de hiç kimse, bu sözlerin çok çok kısa bir sürede unutulacağını aklına getiremedi. Erdem, makamına gelip, oturduğu koltuğa bedeninin ıscaklığını bile geçirmeden dört Haber-ciyi görevden aldı. Haber Dairesi Başkan Yardımcısı **Ali Kurca**, Haber Müdürü **Baki Şelilgözü**, TV-11, Kanal Haber Sorumlusu **Serap Doğan Yıldız** ve İstanbul Haber Müdürü **Doğan Yıldız**, Erdem'in himne uğru-şu ile kıyılar oldu. İki kişinin yerlerine atamaları hemen peşide. Doğan Yıldız'dan boşalan İstanbul Haber Müdürlüğü'ne ise, Haber Merkezi'nin eski elemanlarından (TRT'den ayrıldıkları sonra Odalar Birliği'nde çalışıyordu) **Özden Vardar**'ın atanması için on gün kadar bir sürenin geçmesi gerekti. Ne var ki **Özden Vardar**, kendisini kutla-nyanlara "ohhoo, benim atanmam daha ilk gündün tamamlanmıştı" diyor. Anlaşılan **Kerim Aydın Erdem**, her yerlerden bir koku alıny ve Genel Müdürlük makamına hazırlık gelmini. Ve anlaşılan **Özden Vardar**'ın atanmasındaki çekimce, Vardar'ın kendi özel sorunlarını dü-zene koymasından kaynaklanıyor-du.

Kerim Aydın Erdem'in TRT-İslam sentezinin ideolojik merkezinde-ki **Aydınlar Ocakı**'nın yakını-

lığı biliniyordu.

TRT çalışanları, üç ay aşkın Ge-nel Müdürlük döneminde kim seçile-cek jorusunun yanınıntı arıyor ve te-dirgin oluyordu. Her gün bir başka haber ortaklığı karartıyor, çalışan-ları etini kolunu bağlıyordu.

— Radyo ve TV Yüksek Kurul'u nun belirlediği üç adayın adaylık na-vaazçemleri için baskılar yapıyor-muş.

— Baskı değil, yüksek miktarlar-da paralar öneriliyormuş.

— Gazeteci, **Semra Özal**'ın ter-chimim **Danyal Gürdal** olacağını ya-zıyor.

Sonunda "terken" de olsa bir atama yapıldı. Bu kez de, bu atama-nın bir nevi **HÜLLE** oldu. **Kerim Aydın Erdem**'in çekinde istifayla koltuğa oturduğu konuşulmaya baş-landı. Bu ise, kurum çalışanları için tedirginlik getirdi. Bugünlerde bir yaprak doküma yayıncıca, bir-kaç ay sonra de bir yenisi.

Şimdilerde TRT'ciler acııp bir bekleyiş içinde. Kimileri, hangi kızak makina savrulup atılacağını tedirginliğini yasarken, daha önceleri burulara şıtanmış olanlar da yeniden önemli bir yerlere gelebilmelerinin umudunu büyütüyor içinde. Bir süre önce kurumdaki şu ya da bu

neniden ayrılmış olanlar arasında da bu umutları kendilerine yap düm-sini bekleyenler var. Bu senncular için şu anda kurumdaki çalışanlar so-ruyorlar:

"Niçin ayrılmışlardı, ne değildi de yeniden geliyorlar, ya da gelince ha-veleniyorlar? TRT'de buanca genç insan yetiyor. Onları elinin tersiyle bir ke-nara itip, ille de eklilere dönmek niçin?"

► **Haber Dairesi Başkan Yardımcısı Ali Kurca** yeni genel müdürün ilk himne uğruşundan bir oldu. **Kerim Aydın Erdem** TRT'nin 25 yılda onuncu genel müdürü

Nedeninden niçinden nala olu-maz. Ama artık TRT'de yadlanma-yacak bazı gerçekler var. Birincisi, bundan böyle hiç kimse **İNDEO-LOJİK** nederlere görevinden alın-mayacağı. Çünkü, 12 Eylül'den bu yana kurumdaki ideolojik yünden sa-bancı insan bırakılmıy, bırakıl-ma-da bir kışede unutuldu. Şimdi ki atamalarda tek ölçü "**Kerim Aydın Erdem**'in kışilere olan yakını-ğın derecesi" bu ölçüden getirildi

bir başka gerçek de, kurumdaki on rahat kışinin, Haber Dairesi Başkan-ı **Ceyhan Baytar** olacağı. TRT'de şimdilerde bir çok konuşulan, Haber Merkezi'ndeki operasyonun, **Ceyhan Baytar**'ın istekleri doğrultu-sunda yürütüldüğü. Baytar'ın **Erdem'e** yakınlığının Radyo'daki ça-lışmalarından kaynaklanmasının yamırsa, yerini, **Genel Müdür** evine kadar gidip olarak (**Danyal Gürdal** da tabii) makamına getirip oturmak herkeste daha da sağla-ma-lıydığı sürsetlin düşünle. Bu da yeni bir uygulama olsa gerek. Çünkü, bugüne kadar hiçbir Genel Müdür böyle bir tatanayla görevine başla-mamıştı. İnşallah bu uygulama gi-derek kurumlazmaz.

TRT'cilerin yamırsa, TRT'ye de-tuşulan program yapmaları da tedir-ginlik içinde bekliyorlartar. Futura-na düşünce bir hayli zaman alaca-ğı beyniyor.

Peki ya **Kerim Aydın Erdem** mi diyorsunuz? Onu en iyi biçimde, ta-Deniz'den kendisine mesaj gönde-renen abğabı **Kemal Erdem** anlatı-
"Kerim dinine bağı bir insandır. TRT'deki oylakları atamış, ektra-nı bundan kurartmam bekliyor. **Kerim** bunu baparcıyor. O zaman bir kendisini gururla alkışlayacağız".
Kolay gele TRT çalışanları. □

Her Çarşamba bizimle

KARADERİLİ BİR BEYAZ AİLE, COSBY'LER

■ **Cem Örgen**

İlginci bir Amerikan dizisi konuk oluyor evimizde her hafta. Akıl-lu, uşlu çalınanlar çalınan birer an-ney ve babâ. Tatlı tatlı çocuklar. Buraya kadar iyi de, ailenin Ameri-ka'ya uymayan bir tarafı var. Öze-rinize alıfıy biraz karaderilili... Ge-ceklemi bir evde, mutlu bir Amerikan ailesi gibi yaşayıp pıdırıyor. Çocuk-lar bivas arkadaşlarıyla oynuyor. Herkes onları sevip sayıyor. Ne linc-eden var, ne dümanca bakan. Amen ne âli. Sanırsınız ki 1969 y-lunda Memphis'de bir ırkçılık kur-sunlayışına kat veren Dr. Martin Lu-ther King'in düşleri gerek oluyor. "İnsanların derilerinin renklerine

göre değil de kişiliklerine göre de-ğerlendirildikleri gün" gelmiş. Yok-sa film Amerika'da değil de cennete ya da ıygar bir ildeki mi geçiyor? Haver, Amerika'da geçiyor film. Ha-ni şu Ki Klux Klan'ın yeniden her-ladığı Amerika'da, Alabama, Atlan-ta'da da Greenboro'da karaderili olmanın hâllâ çok güç olduğu Ame-rika'da. Turistlerin otobüsleri dol-durulup, Harlem'de "zenci teyret-me-yi" gösterildiği Amerika'da ge-çiyor film.

Bekli de yalınca bir bilim-kurgu-dur bu diz. Herde olağüstücek bir toplumun hayatı; ya gidip de kara-ya ıy veremeyen bir toplumun ha-yal perdesinde görünen gerçekliğide.

Ve da gerçekçi bir yaklaşımla, te-levizyonumuzla evimize giren yam-samaların ne ile ne sonu sana ya-lınmıdır (bir örneği) 21. yüzyıla gi-rirken, "sen iyi zenci dîs zencidir" belgine işi çok sarımlı bir sistem gördükten saklıları diye çeviren, Amerikan sisteminin aklama dizile-rinden birisidir.

Cosby Ailesi de, çok dikkate iş-lemleri gereken, bütün sevinçliliği biraz kazyına atıldırın zardan ırk-çı Sam Anca'nın hoy gösterme diz-i-lerinden bir. **Cosby**'nin sevinçli yu-ru unutturması, biriz isteklen yü-rulan insan hakları savunucusa ka-raderiliğin acıdan görülen yüzleri-ni. □

"Kara şiir"in büyük şairi

NICOLAS GULLIEN ÖLDÜ

Nâzım, Aragon, Char, Neruda ve nihayet Guillen'in ölümleri şiirin yalnızlığını yenen şairler kuşağı giderek seyrelemeye başlıyor. Kaç kişi kaldı? Ritosos ve Alberri.

Evensel şiirin altın çağı kapanıyor artık.

İspanyol dilinin büyük şairi, Latin Amerika'nın en ünlü adı Nicolas Guillen 17 Temmuz 1989 günü öldü.

1902 yılında Kuba'nın Camaguey bölgesinde doğan Guillen, Kuba'da 1917'deki ayaklanma sırasında ölen ileriici bir gazetecinin oğluydu. Mâli olanaklıksızlık yüzünden büyük öğrenimini yardımla bırakmak zorunda kalan şair, 1920 yılında gazetesizlikte başladı. 1930 yılında yerli burjuvazinin Afro-Küba folklorunda ulusal kınfınin cıvıldaştırılmasına ilişkin düşüncelerinin etkisiyle, bu düşünceleri dâğılmanın yoluyla yöneterek "rençeri şiiri" ile ilgilendi. Aynı yıl yayımlanan *Motivos de Son* (Şarkı Motifleri) ve *Songoro-Congo* ile rençeri şiirin yetkin örneklerini verdi. İlk şiirine kara topuzlu bir soyleni dâğıl ettiğirdi bu çalışmalarıyla "rençeri şiiri"nin en önemli şairi oldu.

Kuba'daki devrimci hareketin etkisinde, emperyalizme karşı bir soylen geliştiren Guillen, İspanya halkın ulusal devrimci savundanda etkilenmiş, kendisinin de yeraldığı bu savaya ilişkin tezlerinin İspanya (1937) adlı şiir kitabında dâğıl ettiğirdi. 1951 yılında öldürülen Kuba'nın işli lideri Jesus Menendez için *Jesus Menendez'e Ağlatır* kitabını oluşturan şair, Batista Diktatörlüğü yüzünden 1953 yihandan 1958 yihanda kadar sürgünde yaşamak zorunda kaldı.

Küba Devrimi'nin başarıya ulaşmıandan sonra, gazetesiz olarak et-

kinliklerini sürdürdü. Küba Yazarlar ve Sanatçılar Birliği Başkanlığı yaptı.

Nicolas Guillen'in Türkiye'de iki kitabı çevrildi. *Ödemiş İnce*'nin çevirisini Küba Şarkıları ve *Ali Cengizkara'nın* çevirisini Adam Eden Sâles.

Guillen'in şiirlerini Türkiye'de kazandıran şairi çeviren *Ödemiş İnce*'ye büyük sanatının ölümü üzerine düşüncelerini sorduk. Guillen'in ölümüne evrensel şiirin altın çağı'nın kapanmışı soylenen İnce, *Adımın*'a şunları söyledi:

"Nicolas Guillen 1930 yılında yayınlanan *Motivos de Son* adlı kitabıyla, tematik ve şimal sen hakiminden Küba ve Latin Amerika şiirine büyük bir özgünlük getirmiştir. Bu ergi-şir, Afro-Küba, Afro-Latin Amerika şiirinin en çok notlanan oluşturdur. Nicolas Guillen için şiir ve hayat tek ve aynı şeydir. Şiir varolan (tanımlar, betimlem ve dâğıl etirir. Guillen'e göre sanatının amacı dâğıl iyi bir düşünce kurulumuna yapıyla birlikte bulunmak olmalıdır. Böyle bir amacı olan sanatçı elbette hiçbir ölçüde ayrılmazda dâğıl oluşturdur. Nitekim bir Afrika ve Latin Amerika kültürü birleşen olan "kara şiir"in ortaya çıkışında öncülüğü Guillen'in şirli yapılmıştır.

Nâzım, Aragon, Char, Neruda ve nihayet Guillen'in ölümleri şiirin yalnızlığını yenen şairler kuşağı giderek seyrelemeye başlıyor. Kaç kişi kaldı? Ritosos ve Alberri. Evrensel şiirin altın çağı kapanıyor artık."

MERCEK

Hazırlayan: Atilla AŞUT

Dizgi yanlışları üzerine yarenlik

Arie Nesim bir döneme damgasını vuran ünlü "Markoposa" dergisini çıkartırken, hem polislin, hem de gerici kalemlerin bitmez tükenmez saldırılarıyla karşı karşıyadır... Bir gün camına tak demici oturmuş, bu saldırılara karşı "dehşetengiz" bir makale döşemiştir. Arie Nesim, yazının başlığında da uzun süre düşündükten sonra şöyle atmış:

"Biz, gözümüzü budaktan sakımayız!"

Dergi çıkışında ne görünürlük? Başlıkta "göz" sözcüğünün "z" harfi, yerini "v" harfine bırakmış! Aralık, gerici'nin söz düşüncesini.

Çok püktin, Adımın'da böyleli "dramatik" sahneler yaşanıyor. Ancak, yine de her sayı, dizgi yanlışlarından payımıza düşeni alıyor.

Örneğin, gecelerinde Süleyman Demirel'in kimsi sözleri aktarılmış. Ne var ki, "Biz milletlik hukukunu savunuyoruz" sözü, "Biz milletlin hukukuna sevgiyorsuz" biçiminde çıktı. Oysa, Süleyman Bey milletlin hukukuna sevgi, ülkemizle yıllardan beri anımsatımın en kaba uygulamalarına zemini işi ykar mıydı?

Mercek'te yer alan ilginç bir yanlışlık da, Ali Ulvi'nin Cumhuriyet'ten atılanları karıştırdır. Düşülen "29 Kasım 1989" tarihi idi. Demek ki, rakiplerimiz 6 ay fark atmış, hepimiz bir güzel atılmış!

Bu hürle gidermek, yakında "Markoposa"yı yakalayabiliriz. □

Sargın ve Kutlu'nun avukatı MARX

20 aydan beri Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde tutulmuş TBBP kurultayları Dr. Nihat Sargın ve Haydar Kutlu'nun, Türkiye'de döndüklerinde işkence görürlerken Şair Sultan diyor. Ancak, bu iki muhtemil işkence mekânine ilgili yerlere yapıldığı tüm bayırsızlıkların suçu suçu kaldı. Yeminmahalle C.Savcılığı'nın verdiği "takipçilik" kararına da yargı yolu kapanmış oldu.

Türkiye'de yasal yolların sonuna ulaşmış Sargın ve Kutlu, New York, Strasbourg'taki Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na başvurarak, Türkiye Hükümeti'nin ilgili emirler Strasbourg'ta 11 Mayıs 1989 günü yapılan duruşmada, Komisyon bayırsızlıklarını "kabul edilebilir" buldu. Böylece, çok önemli bir dava-ın ilk aşaması, üstelik uluslararası hukuk platformunda kazanılmış oldu.

Bu duruşmada Nihat Sargın ile

Doktorlardan özdeyişler

Hem borzulan ekonomik durumların biraz olsun düzelmek, hem hâllimize daha iyi sağlık hizmeti sunabilmek için Ankara ve İstanbul'da "beyaz şifonier"ler" gişiren doktorlar, bu arada gülmeye sanatımıza da katkıda bulundu. Yukarıdaki özdeyişler,

doktorların "toplulu nöbetler"de yakalarına taktıkları rozetlerden derlendi. Şu sıralar pek ilgi çeken "Düvar Yanılan"nın yanı sıra, "Doktor Özdeyişleri"nin de yazınımızda yeni bir hava estirmesi bekleniyor. □

Haydar Kutlu'yu, Av. Eryen Sangin ve Av. Güney Dincin yanı sıra bir de Fransız avukat savundu. Fransız avukatı adı, bu dava için

pek uygun düşmüştü: "Alain MARX". Marx, Fransa'da da İki Türk komünistinin yamıyadı. □

Yeni ÇGD Başkanı'nın demokrasî anlayışı

Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin 8 yıllık Genel Başkanı *Abdettin Abhayı*'n nöbeti de retmetmeden sonra, bu görevi Cumhuriyet Muhabirleri Derneği'nin eski Başkanı *Rafet Genç* seçildi. Gerçi, seçime "tek aday" la girdi ama, yeni Başkanın, Yönetim Kurulu'daki üyelerinden bile daha çok olumsuz, kendisiyle ilgili kınfıncı yazınlıklarda ve yazınla girdi. Çünkü *Rafet Genç*, Yönetim Kurulu İnterlinin olumsuzunda "tek seçici" gibi davranmış ve belirlediği adları, bir çeşli "oldu-

birisi" ile Genel Kurul'a dayatmıştı... *Rafet Genç*, yeni Yönetim Kurulu oluşturulmuş, ÇGD'nin gelecekteki çizgisinin ve üye bileşiminin dikkate alınmadığı, demokratik yöntemlerden uzaklaştığı yolundaki eleştirileri yanıtlarken, şu "ilginç" benzetmeyi yaptı:

"Bunun deşakraklık olmayan yanı nevelendi? Bir kime şifonier kururken, yandaş pahaçık insanları kendi seçiyor mu? Ben de birliktir pahaçıkım arkadaşları kendim belirledim." □

Deknanos

BİR TARİHİN, KÜLTÜRÜN VE UYGARLIĞIN YOKEDİLİŞİNİN ADI

■ Selih Şimşek

1968'den 1972'ye kadar sabah 06'da radyolarını açanlar şöyle bir anonsa karşılaştıklarını hatırlarlar herhalde: "Yürümde Deknanos Harabeleri ve Birkilayın Mezarlarını gezebilirsiniz."

1979'a kadar da Diyarbakır-Lice karayoluının 60. kilometresinde yol kenarında duran ve harabelerin bulunduğu kayalarla bir okla gösteren Turizm Tabelası'nın yerinde şimdi yeller esiyor.

Bu tabelayı kim soktu? Sorduk çevreden. Bilen yok.

Diyarbakır Turizm Müdürlüğü'nden sorduk. Deknanos harabeleri hakkında bir tek bilgilerinin olmadığını söylediler.

Deknanos'a ilgili ne bir yazı, ne bir belge, ne bir fotoğraf! Hiçbir şey yoktu. Böyle bir yerin varlığına bile haberdar olmadıklarım söyleniyordu. Sonra eskiden kalma bir turizm haritasını önüme aldık, hep beraber inceledik. Deknanos harabelerinin yerini beraber saydık. Şaşırmadık. Onlar daha çok sayılmışlardı.

Sonuçta Deknanos Harabelerine gittik. Harabenin kendisini harabeliymiş gördük. Bir talan yer'i sanki. Bu harabeli, sadece doğanın acımasızlığına terk edilmiş bir yerdi. Aynı zamanda bilinci ve bilinciyle çabaları da yeryüzünden adeta sökülüp atılmış, tamamen yok edilmiş alanı.

Dahası ve en önemli turizme açık olduğu dönemlerde ve hatırladık kadar önceki Deknanos harabelerinin gezilerek çok sayıda kişiye yerleştirildiği söyleniyordu. Yürümde deknanoslu birleşmiş Mevlâ Zâhid'in bu yazıları okuyabildiğine Firâ köylülerinin birçoğu tanık.

Peki ne oldu bu yazılarla? Niçin yok şimdi? Bu yazılar yerleşimlere mi zarar mı taşıyor? Bu yazılar yoksa yerecekleri bir köyün önüne evin de varını mı taşıyor? Yoksa tahrip mi edildi? Hangisi? Gelecek bizim yarınlarımız hep beraber arayalım.

İsadan önceye kadar bu uygarlık, bütün bir insanlığın malı durumundadır, nasıl olur da bir tarih, kültür ve uygarlık boyasına acımasız bir şekilde terk edilir. Talan edilir. Yok edilir.

"İhtikar ediyoruz: gelin bizim yan-

naşını hep beraber arayalım. Hep beraber arayalım dedik, sözün en başta Diyarbakır Turizm Bölge Müdürlüğü'ne, Turizm Bakanlığı'na. Sözün tüm tarihçilere ve tüm arkeologlara. Tüm kültür ve bilim adamlarına. Çevre korumacılara ve Yeşiller hareketine. Hümanistlere. İnsan hakları savunucularına, barış yanlılarına, ilerici, yurtseverlere, demokratlara, sosyalistlere ve komünistlere. Sonun tüm insanlara, tüm insanlığa.

Gelin hep beraber, hepimizin malı olan Deknanos Uygarlığı'nı yok etmektan, yok edilmekten kurtaralım.

Deknanos harabeleri. Kırılmaz çelikten parçalar. Yok edilmeye çalışılan kalıntı.

Milad öncesi bir kört uygarlığından korku!

HARABELERİ DE PARÇALADILAR

Deknanos uygarlığının Kürtlerin ulusal psikolojisinin oluşumunda da ciddi etkileri vardır. Tıpkı Nemrut'un ki gibi. Bugün bile Kürtler, eski tarihleri anımsatırken, "Wehta Deknanos da maye" (deknanos zamanından kalma) derler, tıpkı Türklerin "fi" tarihinden kalma dedikleri.

► Milattan önce yaşam süzümüş bir kört uygarlığının bugüne kalan kalıntılarından kimler, ne istiyor?

■ Ömer Ağin

"Sözleri'den G-Şeri ile bir grup köy korucusu ve mahalli idareciye karşı polis tını, öldürme kaması ve kürkleri. Merak ettim. Deknanos Harabelerinin orda durduklar. Önce kama ile tahrip edilmiş parçaları, yerlerinden sökülüp atılmaya başladılar. Bir yandan da hırs, 'Bunları yok edin. Yok edindik, kimsi Kürt kö-

ründen söz etmedin. Tas Avrupa'dan burcılara bunları görmeye kimse gelmezdi" diye söylüyorlardı." Zerk köyünden bir çoban bunları anlatıyorlardı. Mayıs ayı sonundan başlanıyordu bu olay üzerine harabeleri gidip tahrip ediliyorlardı, güdükler içinde deşilme kapıldılar. Köy kurtarıldı ve özel timler gönderildi sadece "böldü" avına çıkıyor. Kürtlerin tarihini, kültürel değerlerini yok etmeye de çabaları var.

Birçok kişi belki duymamıştır Deknanos'a. Duyanların da ilgisini çekmemiş olabilir. Ama insanlık tarihinde, insanların yaşamında duyulan, unutulmuş, unutturulmuş çok şey vardır. Uzunların yaşamında da kimi değerler vardır ki, halkların gelişiminde temel işlevi olan uygarlığın oluşumunda temel etmeni olmuştur.

Deknanos, Kürtlerin, milattan önce yaratıkları bir uygarlık. Adam kelimesi adından alın bu uygarlığın Kürtlere ulusal kimlik kazandırmada önemli bir etkisi olduğunu söylemek abartma olmayacaktır. Deknanos uygarlığının Kürtlerin ulusal psikolojisinin oluşumunda da ciddi etkileri vardır. Tıpkı Nemrut'un ki gibi. Bugün bile Kürtler, eski tarihleri anımsatırken, "Wehta Deknanos da maye" (Deknanos zamanından kalma) derler, tıpkı Türklerin "fi" tarihinden kalma dedikleri gibi.

Deknanos, Kürtlerin tarihinde ilk ve tek "sanı kırı" olarak bilinmektedir. Deknanos, kuzak kereci bir yaşamı içindeki en büyük kereci kereciyi taşıyan bir alana açılır gibi. Bu açılara ilerlerler ve belirli aralıklarla topraklar alır. Toprakların içi-

ni yolla doldurup, başındaki yağmurlara sistemle beraber şekilde ekimleri sulatır. Bu olay, hem Kürtlerin yaşamında yeni bir teknoloji kullanımlarına başlangıcı olmuş, hem de Deknanos'un halkının güdüne "yağmur yağdırdı" için tarihi kral olarak anılmasına yol açmıştır. Avrupa'dan pek çok turist, Diyarbakır'ın Lice Rayını 15 kilometre uzadıkça Fia Ova'nın (Desta Fie) hemer karışında, kayalarla oyalanmış "nawu" kaya evlerini, toprakta odasını ve kayalarla oyalanmış kitabeleri görmeye gelir. Tıpkı Birkilayın Mezarları'nı görmeye geldikleri gibi. Ne ki, Birkilayın Mezarları da 1967'de Lice'de Erol Yavuz'un kamu yararı ile domine kama kereceleri tahrip edilmiştir. Ve bu olaydan sonra, Erdi Yavuz, Tunceli Valiliği'ne tefit edilmiştir. Tunceli'de "Pir Sultan Abdal" oyununun oynandığı günlerde ölümün sonuçları olaylar çıktığında da valilik makamında oturuyordu.

Ben ilk kez 15 Mayıs'dan önce anımsadım birkaç gün harabeleri. O günlerde anımsadım yaklaşık 70 yazıyı. Deknanos'un da anımsadım. O da anımsadım, dediklerinden duyduğum şeylerdi. Anımsadım meşket-meşket görmemiş (13. sayfa da sürüyor)